

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI

EDEBİYAT YAPITLARININ FARKLI SOSYOEKONOMİK
YAPIDAKİ ÇOCUKLARIN OKUMAYA YÖNELİK
TUTUMLARINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞİRİN KÜBRA YAĞMUR

ANKARA
AĞUSTOS, 2020

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ PROGRAMI

EDEBİYAT YAPITLARININ FARKLI SOSYOEKONOMİK
YAPIDAKİ ÇOCUKLARIN OKUMAYA YÖNELİK
TUTUMLARINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞİRİN KÜBRA YAĞMUR

DANIŞMAN: PROF. DR. SEDAT SEVER

ANKARA
AĞUSTOS, 2020

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapıtlara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Şirin Kübra YAĞMUR

ÖZET

EDEBİYAT YAPITLARININ FARKLI SOSYO-EKONOMİK YAPIDAKİ ÇOCUKLARIN OKUMAYA YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ

YAĞMUR, Şirin Kübra

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sedat SEVER

Ağustos, 2020, xiii + 93 sayfa

Araştırmanın amacı, uzman görüşleri ile belirlenen beş çocuk edebiyatı yapıtının farklı sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin okuma farkındalığı, okuma ilgisi, okuma alışkanlığı düzeylerine göre okumaya yönelik tutumlarına etkisinin olup olmadığını belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara'nın Keçiören ilçesinde bulunan “Mehmet Akif İlkokulu”nda okuyan 25 öğrenci ve Altındağ ilçesinde bulunan “Şili İlkokulu”nda okuyan 25 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada yarı deneysel desen kullanılmış ve veriler araştırmacı tarafından hazırlanan “Öğrenci Tanıma Formu” ve Batum (2015) tarafından geliştirilen “Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır.

Uygulama aşamasında, alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerle çocuk kitaplarının temel araç olarak kullanıldığı bir okuma uygulaması yapılırken, üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrenciler Türkçe öğretimini bilinen seyriyle sürdürmüştür. Araştırma sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır:

Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin çocuk edebiyatı yapıtlarını okumadan önceki ve çocuk edebiyatı yapıtlarını okuduktan sonraki okuma farkındalığı, okuma ilgisi (dışsal ve içsel okuma gereksinimi) ve okuma alışkanlığı (dışsal ve içsel okumaya güdülenme) düzeyleri arasındaki fark yoklanmıştır. Puan ortalamalarında bir artış görülse de aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Öğretimleri bilinen seyri ile sürdürülen üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön ve son-test okuma farkındalığı, okuma ilgisi (dışsal ve içsel okuma

gereksinimi) ve okuma alışkanlığı (dışsal ve içsel okumaya güdülenme) düzeyleri arasındaki fark yoklanmıştır. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön-test puan ortalamaları zaten yüksektir, bu durum yüksek sosyo-ekonomik koşullara sahip öğrencilerin, okulöncesi dönemden başlayarak sosyal ve kültürel tüm olanaklardan yararlanmaları, daha fazla kitapla buluşup dil duyarlılığı kazanmış olmaları ile ilgilidir. Ön ve son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmadığı için araştırmanın denenceleri bulgular tarafından doğrulanmamıştır.

Bağımlı gruplar için t testi sonuçlarına göre, uygulanan yöntemden sonra öğrencilerin genel olarak okumaya yönelik tutum ölçeğine verdikleri yanıtta elde edilen puanlarda bir artış görülmektedir. Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin, uygulama öncesi ölçek puanları ortalaması 2.49 iken uygulamadan sonra 2.56 olmuştur. Uygulamanın sayısal olarak etkili olduğu görünmesine karşın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Bunun için daha uzun süreli araştırmalara gereksinim duyulduğu düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Okuma, okumaya yönelik tutum, sosyo-ekonomik düzey

ABSTRACT

THE EFFECTS OF LITERATURE WORKS ON ATTITUDE OF CHILDREN FROM DIFFERENT SOCIO-ECONOMIC LEVEL TOWARDS READING

YAĞMUR, Şirin Kübra

Master Thesis, Department of Turkish and Social Sciences Education

Thesis Advisor: Prof. Dr. Sedat SEVER

August, 2020, xiii + 93 pages

This study investigates whether five children literature works, which are chosen by experts, have an effect on reading attitude according to level of reading awareness, reading interest and reading habit of children from different socio-economic level. Sample groups of the study consists of 25 third grade students from each of Mehmet Akif Primary School in Keçiören, Ankara and Şili Primary School in Altındağ, Ankara.

Quasi-experimental design was used in the research and data was gathered by using “Student Identification Form”, which is created by the researcher, and “Measurement of Attitude Towards Reading” which is developed by Batum (2015).

During the application phase, while the students in the lower socio-economic level were applied to a reading program in which children's books were used as a basic mean of education; the students in the upper socio-economic structure continued their education with the books determined by their teachers and the texts in the Turkish textbook. The following findings were reached as a result of the research:

The difference between the level of reading awareness, reading interest (requirement for extrinsic and intrinsic reading) and reading habit (motivation for extrinsic and intrinsic reading) before and after reading literature works for students in the lower socio-economic structure was investigated. Although there was an increase in the mean scores, the difference was not statistically significant.

The difference between the level of reading awareness, reading interest (extrinsic and intrinsic requirement for reading), and reading habit (extrinsic and intrinsic motivation on reading) in the pre-test and post-test for students in the upper

socio-economic structure was investigated. It is observed that the pre-test average scores of students in the upper socio-economic level were high. It could be concluded that getting a high score in pre-test for students in the upper socio-economic level is related to that they benefit from all social and cultural opportunities starting from the preschool period, and they have gained language sensitivity by reaching more books. Since there was no statistically significant difference between the pre-test and post-test scores, the experiments of the research were not confirmed by the findings.

According to the results of paired t-test, an increase is observed in the scores of the students in general after the applied method. When the scores of the students in the lower socio-economic level are examined, the mean pre-program scores were 2.49, while it was 2.56 after the program. Although the application is seen to be effective in numerically, the test results were not statistically significant. Therefore, it is thought that long-term research is needed.

Keywords: Reading, attitude towards reading, socio-economic level

ÖNSÖZ

İlköğretim çağından başlayarak, dil sevgisi ve dil duyarlılığı oluşmasına hizmet edecek, yazınsal nitelikli kitaplarla buluşmayan çocuklar doğal olarak okuma beceri ve alışkanlığı kazanamamaktadır. Günümüzde okumaya olan ilginin azalmasında, okumayı alışkanlık düzeyine taşımadaki sürecin gerilemesinde ve çocukların okumaya yönelik olumsuz bir tutuma sahip olmaları konusunda kuşkusuz pek çok etken vardır. Çalışmamda, sosyo-ekonomik farkların çocukların okumaya yönelik tutumlarına etkisinin olabileceği düşünülerek yarı deneysel bir araştırma yapmak amaçlanmıştır.

Eğitim ve öğretim konusunda eşitlik her zaman savunduğum bir konudur. Bu doğrultuda çocuklara sağlanan olanaklar yetersiz olsa da onlara okuma konusunda örnek olmak gerekmektedir.

Öncelikle, tez konumun belirlenmesinde bana yol gösteren, fikir ve önerileriyle benden desteğini esirgemeyen, yoluma ışık tutan ve araştırmamın gelişmesine katkı sağlayan değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Sedat Sever'e, tezime görüşleriyle katkı sağlayan değerli hocalarım Prof. Dr. Canan Aslan'a, Doç. Dr. Tülay Sarar Kuzu'ya ve Arş. Görevlisi Emine Akyüz'e, doktora tezinde geliştirdiği ölçeğini kullanmama izin veren ve beni destekleyen Dr. Ahu Ünsal Batum'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Mehmet Akif İlkokulu'nun müdürü Hasan Ertuğrul'a, kıymetli öğretmenleri Nuran Yağmur ve Selime Tombul'a, Şili İlkokulu'nun müdürü Ramazan Aydın'a ve kıymetli öğretmenleri Yasemin Kama ve Yıldız Sinan'a emek, yardım ve desteklerinden dolayı çok teşekkür ediyorum.

Bana her zaman yol gösteren, her konuda destek olan, beni özveri ile bu günlere getiren annem Öngül Yıldız'a ve babam Nihat Yıldız'a minnettarım. Tez sürecindeki anlayışı, desteği ve sabrı için canım eşim Hüseyin Taylan Yağmur'a çok teşekkür ederim.

Şirin Kübra Yağmur

Ankara, 2020

Aileme ve geleceğın ışığı olan tüm çocuklara...

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar DİZİNİ	xii
KISALTMALAR.....	xiii
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ	1
Problem	1
Problem Tümcəsi	3
Denenceler.....	3
Önem.....	4
Varsayımlar	4
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar	5
BÖLÜM 2.....	7
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
Kuramsal Çerçeve.....	7
Çocuk ve Edebiyat.....	7
Çocuk Edebiyatı ve Önemi	8
Okuma.....	9
Tutum.....	11
Okumaya Yönelik Tutum	11
Okumaya Yönelik Tutumu Etkileyen Etkenler.....	13
Okumaya Yönelik Tutuma Yaşanılan Evdeki Koşulların Etkisi	14
Okumaya Yönelik Tutuma Anne ve Babanın Eğitim Durumlarının Etkisi.....	14
Okumaya Yönelik Tutuma Anne ve Babanın Gelir Durumlarının Etkisi	15
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	16
Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	16
Okuma	16
Sosyo-Ekonomik Düzey ve Okuma İlişkisi	17
Okumaya Yönelik Tutum.....	19
Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	21
Okuma	21
Sosyo-Ekonomik Düzey ve Okuma İlişkisi	22
Okumaya Yönelik Tutum.....	23

BÖLÜM 3.....	25
YÖNTEM.....	25
Araştırmanın Yöntemi.....	25
Çalışma Grubu	25
Araştırma Deseni	26
Veri Toplama Araçları	26
Gönüllü Katılım Formu.....	27
Öğrenci Tanıma Formu	27
Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği.....	27
Okumaya Yönelik Tutum Ölçeğinin Uygulanması.....	28
İşlem Basamakları.....	29
Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Seçimi	30
Seçilen Kitapların Değerlendirilmesi.....	30
Kitaplardan Korkan Çocuk.....	31
Küçük Kara Balık	31
Balina İle Mandalina.....	32
Gülibik	32
Penguenler Flüt Çalamaz	33
Verilerin Çözümlemesi	33
BÖLÜM 4.....	35
BULGULAR	35
Sosyo-Ekonomik Yapıya İlişkin Bulgular	35
Denencelere İlişkin Bulgular	41
BÖLÜM 5.....	53
SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	53
Sonuçlar.....	53
Öneriler	58
KAYNAKLAR.....	59
EKLER	64
Ek 1. Etik Kurul Onayı.....	65
Ek 2. Milli Eğitim Bakanlığının Araştırma İzni	66
Ek 3. Gönüllü Katılım Formu.....	67
Ek 4. Öğrenci Tanıma Formu	68
Ek 5. Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği.....	70
Ek 6. Ölçek Kullanım İzni.....	72
Ek 7. Edebiyat Yapıtlarının Seçiminde Yararlanılan Uzman Görüşü Formu	73
Ek 8. Uygulama Fotoğrafları.....	82
BENZERLİK BİLDİRİMİ	92
ÖZGEÇMİŞ.....	93

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1 Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler	26
Tablo 2 Yarı Deneysel İşlemin Simgesel Görünümü	26
Tablo 3 Çocuk, Anne ve Babaya Ait Bilgiler.....	35
Tablo 4 Anne ve Babaya Ait Bilgiler	37
Tablo 5 Ailenin Aylık Toplam Gelirine Ait Bilgiler	38
Tablo 6 Yaşanılan Eve Ait Bilgiler.....	39
Tablo 7 Sahip Olunan Teknolojik Aletler	40
Tablo 8 Gazete, Dergi, Kitap Alınma Durumu ve Evdeki Kitap Sayısı	41
Tablo 9 Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Katılımcıların Ölçek İfadelerine Göre Ön ve Son-Teste Vermiş Oldukları Cevapların Ortalamaları	42
Tablo 10 Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Gruptaki Katılımcıların Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği ve Alt Düzey Ön Test-Son Test Puanları Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	44
Tablo 11 Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Gruptaki Katılımcıların Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği ve Alt Düzey Ön Test-Son Test Puanlarının Farklılaşma Durumunun İncelenmesi.....	45
Tablo 12 Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Gruptaki Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği Ön Test-Son Test Puan Ortalamaları.....	46
Tablo 13 Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Ön Test-Son Test Puanlarının Üst ve Alt Sosyo-Ekonomik Gruplar Açısından İncelenmesi.....	47

KISALTMALAR

Çev. Çeviren

Ed. Editör

Haz. Hazırlayan

vb. ve benzeri

vd. ve diğerleri

s. sayfa

TDK Türk Dil Kurumu

MEB Milli Eğitim Bakanlığı

SPSS Statistical Package for the Social Sciences

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusuna açıklık kazandırmak için araştırmanın problemi, problem tümcesi, amaç ve alt amaçları belirtilmiş; önem ve sınırlılıkları üzerinde durulmuş, araştırmada sık kullanılan kavramların tanımları yer almıştır.

Problem

Edebiyat, bireyin duygularını besleyen ve bireyi yaşamın gerçekliğine hazırlayan bir sanat gibi insan yaşamının vazgeçilmez bir bütünü olarak düşünülmelidir. Sever'e (2015, s.31) göre, "İnsana, yaşam ve insan gerçekliğini sunan, sanatçının yeteneğiyle harmanlanmış öznel bir gerçeklik sunar."

Çocuğu iyi bir okur olarak yetiştirebilmek için en temel görevimiz edebiyatın önemini çocuğa sezdirmektir. Bunun yolu ise küçük yaşlardan itibaren çocukları, dilsel niteliğiyle sanatsal bir değer taşıyan nitelikli kitaplarla buluşturmadan geçmektedir. Sever (2017, s.17) çocuk edebiyatını şu şekilde tanımlamaktadır:

Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.

Yalçın ve Aytaş'a (2014, s.17) göre çocuk edebiyatı, "Çocukların büyüme ve gelişmelerine; hayal dünyalarına, duygu ve düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitici ve eğlendirici yönleri bulunan sözlü ve yazılı ürünler bütünüdür."

Şirin'e (2012, s.32) göre çocuk edebiyatı, "Sınırları uçsuz bucaksız çocuk ve çocukluk olan, çocuklara yönelik edebiyat değeri taşıyan bir geçiş dönemi edebiyatıdır."

Tanımlar dikkate alındığında çocuk kitaplarının, çocuğun dilsel, bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişiminde önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Çocuğun, küçük yaşlardan itibaren nesnel ve özgür bir düşünce tarzına sahip olması gerekir. Bunun yolu da çocuğun, sanatçı duyarlılığı taşıyan kitapları okumasından geçmektedir. Çocukluğunun ilk yıllarında kitapla buluşan bir bireyin, gelecekteki tüm yaşantısı kitapların etkisi doğrultusunda şekillenir. Çocukları, kitapların renkli dünyasıyla

tanıştırmak kolay olmasa da çocukluk yıllarında kitap okuma alışkanlığının kazandırılması adına bilinçli çabalara gereksinim vardır. Sever'e (2003a:11-12) göre, çocuk edebiyatının en başat işlevi, çocuklara okuma isteği ve alışkanlığı kazandırmaktır. Bir toplumun geleceğinin temelini oluşturan en önemli etken çocuklardır. Bu nedenle çocukların eğitimi, bilinçli ve bilimsel bir duyarlılıkla sürdürülmelidir. Çocuğun yalnızca bilgi edinimini sağlamak değil, duygu dünyasına dokunmak da gerekmektedir. Bunun yolu ise çocuğa okumayı sevdirmek ve okumanın önemini sezdirmekten geçer. Dilin becerilerinden biri olan okuma, çocuğun duygu ve düş dünyasını yapılandırabilecek bir özelliğe sahiptir. Binbaşıoğlu'na (1993) göre okuma, "Bir metin karşısında duygu, düşünce ve tutum şeklinde kişinin yansıttığı tepkiler" olarak tanımlanabilir. Çocukları okumaya yönelik olumlu bir tutum geliştirmeleri, okumanın önemini kavramaları ve okumayı sevmeleri adına gelişim özelliklerine uygun kitaplara yönlmek gerekmektedir. Okuduğu kitap, çocuğun ilgi ve gereksinimlerini karşılamıyor, onun isteklerine yanıt vermiyorsa çocuk kitaptan uzaklaşarak onunla tamamen bağlarını kopartır. Çocuğun kitap ile bağını güçlendirmek ailelerin ve öğretmenlerin ödevidir.

Çocuğun okuma tutumunu etkileyen bireysel ve çevresel etkenler vardır. Çocuğun kendisini doğru okuma konusunda eksik hissetmesi, sözcük dağarcığının yetersizliği, çocuğa düzenli bir şekilde kitap alınmaması ve evde bir kitaplık oluşturulmaması okuma tutumunu etkilemektedir. Okuma tutumunu etkileyen en önemli etkenlerden biri ailedir. Ailenin eğitim düzeyi, gelir durumu, anne ve babanın hayatta olmaması ya da ayrı olmaları gibi pek çok neden çocuğun okumaya yönelik tutumuna etki eder.

İnceoğlu'na (2004, s.19) göre tutum; "Bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu veya olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülenmesine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki, ön eğilim"dir. Başaran ve Ateş (2009, s.77) ise tutumu; "Bireyin çevresiyle etkileşimi ile ortaya çıkan; onun bir nesne ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını gösteren; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranışlarını etkileyen, nispeten kalıcı izli eğilim" şeklinde tanımlamışlardır. Verilen bilgilere göre tutumu bireyin bir olay, kişi ya da olguya karşı edindiği eğilim şeklinde tanımlayabiliriz.

Tutum bireyin yaşantısı, kişiliği, deneyimleri ve bağlı bulunduğu toplumun yapısına göre değişiklik gösterir. Birey ailesi veya çevresinde gördüğünü benimseyerek ya da kendine göre biçimlendirerek pek çok beceri kazanır. Okumanın kazanılan bu beceriler içerisinde önemli bir yerinin olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma kapsamında

okuma tutumu; kişinin okumaya yönelik sahip olduğu eğilim şeklinde tanımlanmıştır. Bireyin olumsuz okuma tutumuna sahip olması, okuma becerisinin geliştirilmesi sürecine engel olur. Çocukların, okumaya yönelik olumlu bir tutum geliştirmeleri, onlara sunulan kitapların niteliği ile ilişkilidir.

Problem Tümcəsi

Nitelikli çocuk edebiyatı yapıtlarının farklı sosyo-ekonomik yapıdaki çocukların okumaya yönelik tutumlarında anlamlı bir etkisi var mıdır?

Bu problemle ilgili alt problemler denencelerde belirtilmiştir:

Denenceler

1. Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön test (**çocuk edebiyatı yapıtlarını okumadan önceki**) okumaya yönelik tutum düzeyleri (**okuma farkındalığı**) ile son test (**çocuk edebiyatı yapıtlarını okuduktan sonraki**) okumaya yönelik tutum düzeyleri (**okuma farkındalığı**) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır.
2. Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön test (**çocuk edebiyatı yapıtlarını okumadan önceki**) okumaya yönelik tutum düzeyleri (**okuma ilgisi**) ile son test (**çocuk edebiyatı yapıtlarını okuduktan sonraki**) okumaya yönelik tutum düzeyleri (**okuma ilgisi**) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır.
3. Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön test (**çocuk edebiyatı yapıtlarını okumadan önceki**) okumaya yönelik tutum düzeyleri (**okuma alışkanlığı**) ile son test (**çocuk edebiyatı yapıtlarını okuduktan sonraki**) okumaya yönelik tutum düzeyleri (**okuma alışkanlığı**) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır.
4. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön test (**öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken**) okumaya yönelik tutum düzeyleri (**okuma farkındalığı**) ile son test (**öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken**) okumaya yönelik tutum düzeyleri (**okuma farkındalığı**) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır.
5. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön test (**öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken**) okumaya yönelik tutum düzeyleri (**okuma ilgisi**) ile son test (**öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken**) okumaya yönelik tutum düzeyleri (**okuma ilgisi**) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır.

6. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön test (**öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken**) okumaya yönelik tutum düzeyleri (**okuma alışkanlığı**) ile son test (**öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken**) okumaya yönelik tutum düzeyleri (**okuma alışkanlığı**) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır.

Önem

Eğitim konusundaki hedeflere ulaşmada ve eğitim sürecini olumlu yürütmede okuma tutumlarını ölçmek ve elde edilen sonuçlara göre bir yol belirlemek önemlidir. Bu araştırmada, sosyo-ekonomik yapıları farklı olan ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları sınanmıştır.

Bu araştırmanın;

- ✓ *Okuma farkındalığı, okuma ilgisi ve okuma alışkanlığı kavramları ile okumaya yönelik tutum düzeyi arasındaki ilişkiye açıklık getirmesi ile,*
- ✓ *Nitelikli çocuk kitaplarının “okumaya yönelik tutum” üzerindeki etkisinin belirlenmesi ile,*
- ✓ *Cinsiyet, ana-baba öğrenim durumu, aile gelir durumu gibi değişkenlerin okumaya yönelik tutuma etkisinin araştırılması ile,*

Bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Varsayımlar

1. Araştırma sürecinde kontrol edilemeyen değişkenler iki grubu da aynı biçimde etkilemiştir.
2. Araştırmaya yardımcı olan öğretmenler, deneysel işlemin koşullarına uygun davranmıştır.
3. Araştırmada ilkokul 3. sınıf öğrencileri “Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği”ni içtenlikle, gerçek düşüncelerini yansıtacak biçimde cevaplandırmışlardır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. Araştırma 2018-2019 öğretim yılında Ankara Altındağ Şili İlkokulu'nda öğrenim gören 25 üçüncü sınıf öğrencisi ve Ankara Keçiören Mehmet Akif İlkokulu'nda öğrenim gören 25 üçüncü sınıf öğrencisi ile,
2. İlkokul 3. sınıfta okuyan toplam 50 öğrenci ile,
3. Alt ve üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin okumaya yönelik tutum düzeylerinin (okuma farkındalığı, okuma ilgisi, okuma alışkanlığı) ölçülmesi ile,
4. Araştırma kapsamında öğrencilere okutulmak için belirlenen 5 yapıt (Kitaplardan Korkan Çocuk, Küçük Kara Balık, Balina ile Mandalina, Gülibik, Penguenler Flüt Çalamaz) ile, sınırlı tutulmuştur.

Tanımlar

Çocuk Edebiyatı: “Çocuklara dilin ve çizginin anlatım olanaklarıyla insan doğasını anlatan, sezdiren, yaşamı anlamlandırmalarına katkı sağlayan estetik bir araçtır” (Sever, 2015: 79).

Çocuk Kitapları: “Çocukların olay, olgu ve durumların sanatçı bakış açısıyla yorumlanmasına tanık oldukları görsel ve yazılı araçlardır” (Sever, 2015: 86).

Okuma: “Basılı sözcükleri duyu organları yoluyla algılayıp bunları anlamlandırma, kavrama ve yorumlamaya dayanan zihinsel bir etkinliktir” (Özdemir, 1987, s.127).

Okuma Farkındalığı: “Bireyin okuma eylemine geçmeden, sosyal ortamında gözlemlenebilir okuma süreçlerine tanık olması, çevresinde kitap okuyan bireylerin bulunması ve onlardan etkilenmesi sebebiyle okumaya yönelik bir farkındalığa sahip olması durumudur” (Batum, 2015: 10).

Okuma İlgisi: Bireyin okumaya yazılı kültür ürünleri ile iletişim kurduğu istektir.

Okuma Alışkanlığı: “Kişinin bir gereksinim ve eğlence kaynağı olarak görmesi sonucu okumayı sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde gerçekleştirmesidir” (Yılmaz, 2004: 116).

Tutum: “Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu veya olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülenmesine dayanarak oluşturduğu zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki, ön eğilimdir” (İnceoğlu, 2004: 19).

Okumaya Yönelik Tutum: Kişinin okuma ile ilgili sahip olduğu yaşantı, deneyim.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde; araştırma ile ilgili olduğu belirlenen kuramsal bilgilere ve ilgili araştırmaların özetlerine yer verilmiştir.

Kuramsal Çerçeve

Çocuk ve Edebiyat

İnsan yaşamındaki en önemli evrelerden birini oluşturan çocukluk evresi, çocuk kavramının tanımlanmasını zorunlu hale getirmektedir. Çocuğu anlayabilmek, gelişim özelliklerini dikkate alarak onu değerlendirebilmek için çocuk kavramının ne anlama geldiğinin bilinmesi gerekmektedir. Akarslan (1998, s.6) çocuğu, “Yaşamın doğuştan erginliğe kadar süren dönemini yaşayan varlık” olarak değerlendirmektedir. Yavuzer’e (1998, s. 9) göre, “0-6 yaş arası, çocuk gelişiminin hızla yönlendiği kritik yıllardır. Bu erken gelişim yıllarında temeli atılan beden gelişimi, psiko-sosyal gelişim ve kişilik yapısının, ileri yaşlarda yön değiştirmekten çok aynı yönde gelişme şansı daha yüksektir.” Bu nedenle küçük yaşlardan başlayarak çocukların gelişimine gerekli özen gösterilmelidir.

Yavuzer’e (2008, s.13) göre, “6-12 yaş gelişim evresinde çocuk, ergenliğe geçiş olgunluğu kazanmaktadır.” Eğitim ve öğretim açısından en önemli ve verimli dönem bu dönemdir. Çocuğun fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması ve eğitimine verilen gayret kadar önemli olan bir diğer konu ise ruhsal ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bu anlamda edebiyatın, çocukların tüm gelişimsel ihtiyaçlarını karşılaması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Edebiyat, duygu ve düşüncelerin biçimlenmesine katkı sağlayarak bireye yeni kapılar açar. Birey, sözlü ve yazılı dilden yararlanarak bütün yaratıcı özelliklerini ortaya çıkarır. Bireyin yaşantısına yön veren, onu her yönüyle besleyen bu sanatın, çeşitli tanımları bulunmaktadır:

Edebiyat; insanın duygularının, düşüncelerinin, düşlerinin, kaygılarının, karşı çıkışlarının, sanatçı tarafından oluşturulan kurgu yoluyla dilin varsıl olanaklarına düşsel olarak dönüşümdür. Yaşamın ve insana ilişkin her türlü durumun, sorunun, güzelliğın, sanatçının düş gücüyle ve dilin olanaklarıyla yaşam bulmasıdır (Aslan, 2013: 2).

Kıbrıs'a (2006, s.3) göre, "Edebiyat, duyguların, düşlerin yazı ve imgeler yoluyla anlatımıdır." Kavcar (1999, s.4) ise edebiyatı şöyle tanımlamıştır: "Edebiyat, çağlar boyunca insanoğlunun duyduğu, düşündüğü ve yaptığı her şeyi en zengin ve en etkili biçimde ortaya koyan sanattır." Tanımlar dikkate alındığında, edebiyatın düşsel anlamda çok yönlü bir işlevi olduğu ve estetik anlamda insanı doyuran bir yanının da bulunduğu söylenebilir.

Çocuk Edebiyatı ve Önemi

Çocuk ve edebiyat kavramlarının yukarıdaki tanımlarından sonra, çocuk edebiyatı kavramına açıklık getirmek daha doğru olacaktır. Çocuk edebiyatının varlığı, gerekliliği uzun yıllar tartışılmıştır. Özellikle 19. yüzyıl ve sonrasında gelişme göstermeye başlayan çocuk edebiyatı alanında birçok çalışma ortaya konmuştur. Çocukların ilgi ve düzeylerine uygun eserler ortaya çıkarılması ihtiyacı, çocuk edebiyatı kavramını hayatımıza yerleştirmiştir. Alanyazın tarandığında, bu kavramın tanımlanmasında katkısı olan pek çok araştırmacı karşımıza çıkmaktadır. Şirin'e (1994, s.9) göre çocuk yazını, "Çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir, edebiyattır."

Oğuzkan (2006, s.3) çocuklara yönelik edebiyat kavramını, "Çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar" şeklinde açıklamıştır. Sever'in (2017, s.17) geliştirdiği tanım ise şu şekildedir:

Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.

Yalçın ve Aytaş'a (2003, s.17) göre, "Çocuk edebiyatı, çocuğun ilişkilerini düzenleyen yaş grubuna göre, duygu ve düşüncelerini eksiksiz olarak anlatmasını amaç edinen bir edebî türdür." Aslan (2019, s.20) çocuk edebiyatı kavramı şu şekilde tanımlamıştır:

Okulöncesi dönemin ilk yıllarından başlayıp 14-15 yaşlarına kadar süren uzun bir dönemde hem tasarım hem de içerik özellikleriyle çocukların anlama düzeylerine, ilgilerine, beğeni ve beklentilerine uygun; onların bakışını, duyusunu, dünyasını, gerçekliğini yansıtan; ele aldığı konuyu yaş ve gelişim özelliklerine uygun bir anlayışla işleyerek en başta kendilerini, insanı ve yaşamı

anlama/keşfetme konusundaki gereksinimlerini kurmaca bir gerçeklik ve sanatlı bir dille karşılayan ürünlere verilen addır.

Yukarıdaki tanımların tanıklığında çocuk edebiyatının, çocuğu tanımak ve anlamak, ona sanatsal ve özgün bir dünya yaratmak gibi bir görevi olduğu söylenebilir.

Günümüzde çocuk yazını, nitelik ve nicelik bakımından daha büyük bir önem taşımakta ve hızlı bir biçimde gelişme göstermektedir. Yetişkinler, dünyaya çocukların baktığı açıdan bakmaya çalışmaktadır. Yetişkinlerin edebiyattan beklentileri olduğu gibi çocukların da vardır. Önemli olan çocukların beklentilerini ve gereksinimlerini dikkate almaktır. Dilidüzgün (2006, s.44) bu konuda şunları dile getirmektedir:

Çağdaş çocuk yazını, çocuğun ruhsal, toplumsal, bilişsel, dilsel ve kişilik gelişimini göz önünden yitirmeyerek, çocuk gerçekliğini ve çocuğa göreliği zedelemeyen, bunun yanı sıra edebiyat niteliğinden de ödün vermeden oluşturulmuş, çocuklar için özel olarak hazırlanmış edebiyat kitaplarıdır.

Buna göre, çocuk için yazılan eserlerde dil, konu ve anlatım çocuğa göre olmalıdır. Çocuk edebiyatı ürünlerini meydana getirebilmek için çocuğun dünyasının özelliklerini bilmek ve gözlemlemek gerekir. Bu konuda sorumluluk çocuklar için yazma duyarlılığı taşıyan sanatçılara düşmektedir. Sever'e (2006, s.22) göre, "1-2 yaşından başlayıp 18 yaşına değin çocuklarda duygu ve düşünce çağrışımları uyandıran; onları, yaşlarına uygun iletileriyle anlamın oluşmasına ortak eden, okuma zevk ve alışkanlığı kazandıran, sanatçılar tarafından çizilmiş-yazılmış yapıtlar, etkili görsel ve dilsel uyaranlardır."

Görsel ve dilsel uyaranlar, çocuklara okuma alışkanlığı kazandırma konusunda temel araçlardır. Sever'e (2006, s.25) göre, "... Çocuklar çeşitli yazınsal türlerle buluşturularak dilin ve o dilin yaratıcı kullanıcısı konumundaki yazarın değişik iletişim yollarıyla tanıştırılmalı; bu tanışma ilköğretimin ilerleyen yıllarında, bilinçli çabalarla okuma deneyimine dönüştürülmelidir." Okuma becerisinin çocuk yaşlarda kazanılmasına ve bu becerinin gelişimine çocuk edebiyatının katkısı, ele alınması gereken bir konudur.

Okuma

Özdemir (1983, s.11) okuma konusunda şunları söylemiştir: "Günümüzde kent kent dolaşan, çalıp çıkarak öyküler anlatan gezici ozanların yerini kitaplar almıştır. Bu ozanların, öykü anlatıcıların dinleyicileri de kitapların okurları olmuştur. Çünkü çağdaş

uygarlık değerlerini yaymada, yerleştirmede etkili yollardan biridir okuma.” Toplumun kültürel birikiminin, dil yetkinleştikçe nasıl değiştiğini ve okumanın bu süreçte nasıl geliştiğini yukarıdaki tanımdan anlayabiliriz.

Okuma, zihinde gerçekleşen çok boyutlu bir eylemdir. Bu nedenle, temel dil becerileri içerisinde en önemlisidir. Beynin, göz aracılığıyla işaretleri değerlendirme ve anlamlandırma çabası okuma eyleminin zor bir süreç olduğunu göstermektedir. Farklı unsurlardan oluşan birçok konuda çok yönlü bir süreç olması okuma ile ilgili tanımların çeşitlerini arttırmıştır. Özdemir (2000, s.11) okumayı, “Basılı ya da yazılı sözcükleri duyu organları yoluyla algılama, bunları anlamlandırıp kavrama ve yorumlama” şeklinde tanımlar. Kavcar, Oğuzkan ve Sever’e (1995, s.41) göre okuma, bir metni, sözcükleri, tümceleri, metinde yer alan işaret ve öğeleri görme, algılama ve kavrama sürecidir. Göğüş’e (1968, s.15) göre okuma, “Bir yazının harflerini, sözcüklerini, imlerini tanımak ve bunların anlamlarını kavramaktır.” Ruşen’e (1999, s.23) göre ise okuma, “Basılı iletileri (mesajları) duyu organları yoluyla algılayıp, bunları yorumlama, anlamlandırma amacı ile zihnimizin duyu organlarımızla ortaklaşa yaptığı bir etkinliktir.”

Birey, yaşantısının her aşamasında okuma eylemine ihtiyaç duyar. Bu nedenle, okuma becerisinin gelişimi ve sürekliliği oldukça önemlidir. Okuma becerisinin gelişimi, eğitim-öğretimle olanaklı hale gelir. Eğitim-öğretim süreci ise ilk olarak ailede başlar. Erken dönemden başlayarak dilin olanaklarını çocuğa kavratmak konusunda bilinçli bir çaba gerekmektedir. Çocuklara sanatçılar tarafından yazılmış/çizilmiş kitapları seçmek, bu yapıtlarla çocuk için düzenli bir kitaplık oluşturmak, çocuk ve kitap iletişimine katkı sağlar. Nitelikli uyaranlar yoluyla okumaya ilgi duyan çocuk, zamanla okuma sevgisi ve okuma alışkanlığı da kazanır. Sever (2015, s.12-13) bu konuda şunları dile getirmektedir: “Çocukluk yıllarında okuma kültürünün temellerinin atılabilmesi, duyu algılarını ve düşüncüyü bilinçlendiren uyaranların çocuğun yaşam alanına katılabilmesiyle olanaklıdır.” Okuma kültürünün özümsemesi ve yaygınlaşması uzun bir süreç gerektirir. Birey, okuma-yazma becerisi edinir ve daha sonra bunu alışkanlık haline getirir. Okuma alışkanlığı ise bireyi geliştirerek okuma kültürü kazanmasına yardımcı olur. Bireyin bu aşamalı süreçleri ilgi ve merakla sürdürebilmesi bulunduğu kitapların nitelikli olması ile olanaklıdır. Çocuğun nitelikli uyaranlarla buluşması, onun okumaya karşı olumlu bir tutum geliştirmesine katkı sağlayabilir.

Tutum

TDK'nin hazırladığı Türkçe Sözlük (2019: 2393) tutum sözcüğünü, “tutulan yol, tavır” olarak tanımlanmaktadır. T  BA Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü'nde (2011, 1162) bu sözcük, “Belli nesnelere, olaylara, kişilere karşı belli biçimde davranma yolunda bireyde ya da toplumda var olan ya da sonradan kazanılan bilişsel, duygusal, yargısal ve davranışsal bileşenlerden oluşan gizil eğilim ya da yönelim” biçiminde tanımlanmıştır.   nceo  lu'na (2004, s.19) göre tutum, “Bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu veya olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülenmesine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki,   n eğilimdir.” Başaran ve Ateş (2009, s.77) tutumu; “Bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda gelişen; onun bir obje ile ilgili d    nce, duygu ve davranışlarını gösteren; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranışlarını etkileyen, nispeten kalıcı izli eğilim” şeklinde tanımlamışlardır. Allport (1967, s.8) ise tutumu, “Deneyimler sonucu gelişen, ilgili durum ve nesneye karşı kişinin tepkileri üzerinde yönlendirici ya da belirleyici bir etkisi olan duyuşsal ve zihinsel hazır bulunma durumu” olarak tanımlamıştır.

Verilen bilgilere göre tutum kavramını bireyin bir olay, kişi ya da olguya yönelik sahip olduğu eğilimi, yönelimi şeklinde tanımlayabiliriz. Tutumlar, edindiğimiz deneyimler neticesinde öğrenme aşamalarıyla ortaya çıkmaktadır (Tavşancıl, 2006, s.65). Bu süreç olumlu ve olumsuz olmak üzere iki farklı tutum gelişimini ortaya çıkarır. Yaşamsal sürece göre şekillenen tutum, kişiden kişiye değişim gösterebilir. Kimileri karşılaştıkları durum, kişi ve olaya karşı olumsuz tutum geliştirirken; kimileri de karşılaştıkları durum, kişi ve olaylara karşı olumlu bir tutum geliştirirler. Tutum bireyin yaşantısı, kişiliği, deneyimleri ve bağlı bulunduğu çevrenin kültür yapısına göre değişiklik gösterir. Birey ailesi veya çevresinde gördüğünü benimseyerek ya da kendine göre biçimlendirerek onlardan izler taşımaktadır. Öğretmenlerin ve ailelerin rol model olma özelliği, öğrencilerin benzer tutum ve davranışları sergilemesi konusunda önemli rol oynamaktadır.

Okumaya Yönelik Tutum

Birey ailesi veya çevresinde gördüğünü benimseyerek ya da kendine göre biçimlendirerek pek çok beceri kazanır. Okumanın kazanılan bu beceriler içerisinde önemli bir yerinin olduğu d    n  lmektedir. Okuma becerisinin gelişmesi ve süreklilik

kazanması gerekir. Günümüz toplumunun en önemli gereksinimi okuma becerisi ve okuma kültürü edinmiş, düşünebilen, duyarlı insanların yetişmesidir (Sever, 2012: 5). Çocuğun kitap ile bağını güçlendirmek ailelerin ve öğretmenlerin en temel ödevidir. Ancak bu uzun soluklu bir süreçtir. Çocuğun kitapla bağını güçlendirmesi ve okuma konusunda başarı kazanmasında okumaya yönelik tutumun etkisi vardır. Nitelikli bir okuma yapabilmek için olumlu bir tutuma sahip olmak gerekir. Bireyin okumaya yönelik olumlu bir tutum geliştirmesi, öncesinde gerçekleştireceği okuma farkındalığı, okuma ilgisi, okuma alışkanlığı süreçleri ile ilişkilidir.

Okumaya yönelik erken yaşlardan başlayarak olumlu bir tutum kazanan bireyin, gelecekte dil becerilerini arttıracak düşünölmektedir. 3 aylık evreden başlayarak okuma ve yazmaya ilişkin becerilerin, nitelikli kitapların tanıklığında çocuklara edindirilmesine dönük süreçler işletilmelidir. Okulöncesi dönem genel olarak bir görsel okuma dönemidir. Sever'e (2015, s.13) göre, "Görsel okuma, görsel metinlerle (resimlerle) yapılır. Sanatçılar tarafından, gelişim özellikleri de öncelenerek hazırlanmış resimli kitaplar, çocuklar için görsel birer metindir." Çocukların duyu algılarını okuma sürecine katmak için kitaplara gereksinim vardır.

Birey ilköğretim sürecine değin, görsel ve işitsel yolla harfleri tanır. İlköğretim sürecinde ise, anadilinin olanaklarını tanıyıp kavramaya başlar. Birey okuma-yazma becerisi kazandıktan sonra okumaya karşı bir farkındalık geliştirir. Batum (2015: 10) okuma farkındalığını, "Kişinin okuma eylemine girmeden, sosyal çevresinde gözlemlenebilir okuma etkinliklerine tanıklık etmesi, çevresinde okuyan kişilerin olması ve çevresel etkilerden dolayı okumaya yönelik bir farkındalığa sahip olması durumu" olarak tanımlamıştır. Okuma konusunda bir farkındalığa sahip olan birey daha sonra okumaya ilgi duymaya başlar. İlgi kavramı TDK Türkçe Sözlükte öncelikli olarak, "iki şey arasında bulunan herhangi bir bağıllık, ilişki, alaka, taalluk, aidiyet" şeklinde tanımlanmıştır. TDK Türkçe Sözlükteki diğeri bir tanım da ise, "belirli bir olay veya etkinliğe yakınlık duyma, ondan hoşlanma ve ona öncelik tanıma" olarak değerlendirilmektedir (TDK, 2019: 1174). Buna göre, öğrencinin okumaktan zevk alması okumaya karşı ilgisinin artmasına olanak sağlayacaktır. Okuma ilgisi genellikle güdülenme, tutum, alışkanlık kavramları ile birlikte ele alınmıştır. Okumaya karşı yoğun bir ilgi kazanan birey, okumayı uzun soluklu bir alışkanlığa dönüştürebilir.

Okulöncesi dönemde, çocuğun öğrenme isteğine ilgili davranılması; istek ve ihtiyaçlarının, çocuğun gelişimine katkı sağlayacak uyaranlarla desteklenmesi, sonraki yaşantısının niteliğini de ortaya koyan bir çaba olarak görölmelidir (Sever, 2015, s.11).

Kitaplarla erken dönemde tanışan, anadiline ve okuma yazmaya hazırlık olarak bir farkındalık kazanan birey, ilköğretim döneminde yeni ve farklı beceriler elde eder. İlköğretim döneminde temel okur-yazarlık sürecini tamamlayan öğrenci, okuma eylemini sürdürmeye devam ettiğinde, bunu okuma alışkanlığına dönüştürebilir. Yılmaz’a (2004: 116) göre okuma alışkanlığı, “Bireyin bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu okuma eylemini sürekli, düzenli ve eleştirel bir nitelikte gerçekleştirmesidir.” Okuma eylemi süreklilik kazandığında, okumaya yönelik tutum gözlemlenebilir. Tutumun doğuştan kazanılmadığı, sonradan oluşan bir özellik olduğu düşünülürse, bireylerin okuma ile ilgili sahip oldukları yaşantıları onların okuma tutumlarını etkilemektedir. Bu çalışma kapsamında okuma tutumu; kişinin okumaya karşı elde ettiği olumlu veya olumsuz bir eğilim şeklinde tanımlanmıştır. Okuma tutumunun olumlu ve olumsuz gelişmesini sağlayan etkenler vardır.

Okumaya Yönelik Tutumu Etkileyen Etkenler

Bireyin okuma tutumunu etkileyen bireysel, sosyal/çevresel, ekonomik etkenler vardır. Bireysel etkenler arasında kişinin kendisini doğru okuma konusunda eksik hissetmesi, sözcük dağarcığının yetersizliği ve buna bağlı olarak gelişen okuma deneyimleri, kitapla etkileşim süreçleri yer alabilir. Çevresel etkenlerin başında ise aile ve okul gelmektedir. Anne ve babanın okuma konusunda örnek olmaması, düzenli bir şekilde çocuğa kitap almaması, evde bir kitaplık oluşturulmaması okuma tutumunu etkileyebilmektedir. Öğretmenin, öğrencilere nitelikli yapıtları önermemesi, sınıfta kitap okuma saatlerinin olmaması ya da var olan zamanın verimsiz geçmesi, öğretmenin öğrencilerin okuma düzeylerini takip etmemesi gibi öğretmenden kaynaklanan sebepler de okuma tutumunu etkilemektedir. Aynı zamanda öğrencilerin birbirleri ile olan iletişimleri, akranların birbirlerine öykünmeleri, gruplaşmaları da kuşkusuz en önemli etkenlerdendir. Baysal ve Tekarslan’a (1996, s.262) göre, “Tutumların kazanılmasında temel değişken diğer bireylerdir, yaşadığı topluma ayak uydurma birey için yaşamını etkileyecek derecede önem taşır.”

ABD Ulusal Araştırma Konseyi (National Research Council) çocukların okumaya yönelik tutumlarını etkileyen bazı durumları aşağıdaki şekilde listelemiştir (Snow, Burns ve Griffin, 1998: 123):

Okuryazarlığa Verilen Değer: Kendilerine kitap okunan ve okumaları teşvik edilen çocuklar, okumanın değerinin farkına varırlar.

Başarıya Vurgu: Anne ve babanın çocukların başarılarıyla ilgili beklentilerini ifade etmeleri, onlara bunun için yönergeler sunmaları ve onların okuma ilgilerini karşılamaları, çocukların iyi birer okur olmaları konusunda etkili olabilir.

Okuma Araç-Gereçlerinin Ulaşılabilirliği ve Kullanılabilirliği: Evde çocuk kitapları ve diğer okuma-yazma araç-gereçlerini bulundurmak, okuryazarlık deneyimlerini artırır.

Bunların yanı sıra, ailelerin sosyo-ekonomik yapıları çocukların gelişimini ve eğitim-öğretim hayatını etkilemektedir. Sosyo-ekonomik yapılarına göre bireylerin ilgi ve gereksinimleri, bakış açıları farklılık gösterebilmektedir. Sosyo-ekonomik yapı çocukların okuma alışkanlıklarını, kitaba ve kitap okumaya karşı tutumlarını gözlemleyebilme konusunda yol gösterici olmaktadır. Ailenin eğitim düzeyi, gelir durumu, anne ve babanın hayatta olmaması ya da ayrı olmaları gibi pek çok neden çocuğun okumaya yönelik tutumunu etkileyebilir.

Okumaya Yönelik Tutuma Yaşanılan Evdeki Koşulların Etkisi

Çocuğun evde sahip olduğu olanaklar, ev ortamında çocuğun gelişimini destekleyecek olan kütüphane ve diğer araç-gereçler okuma düzeyini etkileyecektir. Çocuğun ailesi ile birlikte evde sürekli vakit geçirdiği ortamlarda, çocuğun tutumunu etkileyebilecek uyaranlar bulunması gerekir. Kitaplıklar, gazete veya dergi rafları gibi araç-gereçlerin göz önünde tutulması çocuğun okuma ilgisini arttırmada etkili olabilir. Okumaya yönelik olumlu bir tutum kazandırmak için çocukla okuduğu kitaplar hakkında konuşma, çocuğa kitaplarla ilgili sorular sorma, ailece kitap okuma saatleri düzenleme gibi etkinlikler desteklenmelidir. Evde aile ile birlikte yapılan etkinliklerin, çocuğun okuma alışkanlığı kazanması konusunda bir alt yapı oluşturacağı düşünülmektedir. Ev ortamında çeşitli deneyimler yaşayan bir çocuk, ileriki yaşlarında da okumayı eğlenceli bir deneyim olarak adlandırabilir.

Okumaya Yönelik Tutuma Anne ve Babanın Eğitim Durumlarının Etkisi

Anne ve babanın eğitim durumları, çocuğun başarısını etkileyebilmektedir. Çocuk ilk eğitimini ve okul dışındaki öğrenim desteğini anne veya babasından belirli düzeyde almaktadır. Aileler çocuklarına rol-model olarak öğrenme isteklerini karşılama

bakımından önemli bir destek sağlarlar. Yılmaz (2000) araştırmasında, annenin eğitim düzeyinin yüksek olmasıyla, ilköğretim döneminde olan çocuğun başarısının artacağını belirtmiştir. Kimi araştırmalar da babanın eğitim düzeyinin artmasıyla çocuğa rehberlik etme konusunda anneden daha etkili olduğunu ortaya koymuştur. Koçak, Ergin ve Yalçın (2014: 012) yaptıkları araştırmada, öğrenim düzeyi yüksek anne ve babaların, çocuklarının dilsel gelişimlerinde etkili oldukları sonucuna varmışlardır. Evde düzenli olarak kitap okuyan, kitap okuma konusunda destekleyici ve yönlendirici tavırları ile örnek olan anne ve babalar, çocukların olumlu bir okuma tutumu kazanmalarına katkı sağlarlar. Bilinçli anne ve babalar çocuğun okuduğu kitapları inceleyerek düzeyine uygun olmayan kitaplardan onu uzaklaştırabilirler.

Okumaya Yönelik Tutuma Anne ve Babanın Gelir Durumlarının Etkisi

Anne ve babayı çocuk yetiştirme konusunda kısıtlayan etkenlerden biri de içinde bulundukları sosyo-ekonomik koşullardır. Anne ve babanın kazancına göre çocuğuna sağlayabildiği olanaklar, çocuğun davranışının şekillenmesinde etkilidir. Gelir düzeyi düşük aileler, kırsal alanlarda veya gecekondü bölgelerinde yaşamaktadır. Yaşadıkları evin koşulları, yaşadıkları bölgenin koşulları anne ve babayı kısıtlayabilmektedir. Çocuğun kendisine ait odası, odasında kendisine ait bir kitaplığı bulunmamaktadır. Gelir düzeyine bağlı olarak aileler çocuklarına düzenli bir şekilde kitap alamamaktadır.

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde amaç, “Okuma, Sosyoekonomik Düzey ve Okuma İlişkisi, Okumaya Yönelik Tutum” ile ilgili yapılmış araştırmaları başlıklar halinde ele almak ve bu çalışmaların özetlerini sunmaktır.

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Okuma

Kökçü ve Demirel (2017) araştırmalarında, “Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda Yer Verilen Okuma Konusundaki Kazanımları ve Bu Kazanımların Okuma Modelleriyle İlişkisi”ni ele almışlardır. Sonuç olarak okuma kazanımlarının büyük çoğunluğunun “etkileşimsel okuma modeli” ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Tablo ile gösterilen toplam 61 okuma kazanımının, okuma modelleri ile ilişki içerisinde olduğu belirlenmiştir. 17 kazanım ise herhangi bir okuma modeli ile eşleşmemiştir.

Suna (2006), yüksek lisans tezinde, “İlköğretim Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve Alışkanlıklarını Etkileyen Etmenlerin Analitik Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi”ni amaçlamıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin okumaya ilgi duydukları ve okuma alışkanlık düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin okuma ilgi düzeylerinin cinsiyete, sınıf düzeyine, anne ve babanın öğrenim durumuna göre farklılaştığı ortaya çıkmıştır.

Yalınkılıç ve Ülper (2011) araştırmalarında, 923 ilkokul öğrencisinin okuma alışkanlık düzeylerini belirlenmeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda ise derslerin yoğunluğundan dolayı, öğrencilerin % 59,2'sinin düzenli kitap okuma alışkanlıklarının olmadığı anlaşılmıştır. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha yüksek bir kitap okuma alışkanlığına sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Arslan ve Dirik (2008) deneysel çalışmalarında, birinci sınıfta karşılaşılan okuma güçlüklerini bulmayı ve duyuşsal yaklaşım destekli okuma öğretiminin etkililiğini araştırmayı amaçlamışlardır. 170 öğrencinin katıldığı çalışmada, yalnızca deney grubundaki 85 öğrenciye duyuşsal yaklaşım destekli okuma öğretimi uygulanmıştır. Uygulama süreci birinci sınıfın ilk döneminde başlamış ikinci sınıfta da

devam etmiştir. Uygulanan okuma öğretimi programının, okuma güçlüklerini azaltmada anlamlı bir etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Öztürk ve Aksoy (2016), ilköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını veli görüşlerinden yararlanarak belirledikleri bir çalışmayla ortaya koymuşlardır. Bolu’da 14 ilköğretim okulunda okuyan 2, 3, 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin velileri ile çalışma yürütülmüştür. Veli görüşlerine dayanan araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin % 64,8’i kitap okuma alışkanlığına sahiptir. Velilerin büyük çoğunluğu ise çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırabilmek adına öğretmenlerle işbirliği içerisinde.

Çetin ve Karaata (2010) çalışmalarında öğrencilerin yaşantılarına, ilgi ve deneyimlerine uygun olmayan kitapların öğrencilerin okuma konusunda sıkıntılar yaşamalarına sebep olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin, okuma sürecinde öğrencilere karşı daha anlayışlı davranmaları, onları dinleyerek ne denli önemli olduklarını hissettirmek gerektiğini vurgulamışlardır. Öğrencilerin kendi ilgilerine göre seçip okudukları kitaplara karşı olumsuz bir düşünce belirtmemek gerektiğini söylemişlerdir. Öğrencilerin okuyacağı yapıtlar seçilirken ise bilgi ve isteklerinin dikkate alınması gerekmektedir. Bu durum uygulandığında, öğrencilerin okumaya karşı daha ilgili ve azimli oldukları belirlenmiştir. Böyle bir yöntem ile kitap okuma arzusu olmayan öğrencilerin okuma istek ve ilgileri artabilir ve alışkanlık kazanabilirler. Bu sınıfta bulunan öğrencilerin sonuca bakmaksızın okumaya emek harcayabilecekleri düşünülmektedir.

Sosyo-Ekonomik Düzey ve Okuma İlişkisi

Sancı (2002), *“İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal, Ekonomik ve Kültürel Durumlarının Okuma Motivasyonlarına Etkisi”* adlı yüksek lisans tezinde, öğrencilerin çeşitlilik gösteren yönelimlerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmada, ailelerin sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerinin öğrencilerin okuma isteğini etkilediği vurgulanmaktadır. Bundan hareketle, üst ve alt sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerden gelen ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma yönelimleri incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre, sosyo-ekonomik ve kültürel yapı bakımından üst grupta bulunan öğrencilerin okumayı içsel nedenlerle benimsedikleri ortaya çıkmıştır.

Çalışkan (2000), “*Ailenin Bazı Sosyo-Ekonomik Faktörlerinin Öğrencinin Okuduğunu Anlama Başarısına Etkisi*” adlı araştırmasında; 5. sınıfta okuyan öğrencilerin okuduğunu anlama konusundaki başarısı ile sosyo-ekonomik yapıyla ilgili çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma Düzce’de, ilköğretim okulu 5. sınıf öğrencilerinden 270 öğrenci ile yürütülmüştür. Sonuç olarak, anne-babanın gelir durumu ve eğitim düzeyi ile öğrencinin okuduğunu anlama becerisi arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Kovacıoğlu (2006) araştırmasında, “*İlköğretim İkinci Sınıflarda Aile Çevresi ve Çocuğun Okumaya Karşı Tutumu ile Okuduğunu Anlama Becerisi Arasındaki İlişkileri*”ni incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 146 ikinci sınıf öğrencisi ve aileleri dâhil edilmiştir. Veriler okuduğunu anlama testi, okumaya yönelik tutumları belirlemek için cümle tamamlama testi ve öğrencilerin annelerine uygulanan bir anket ile elde edilmiştir. Sonuç olarak; annelerin, öğrencilerin okuma etkinliklerini desteklemeleri anlama düzeyini etkileyen bir etken olarak düşünülürken, öğrencilerin okuma araçlarına ilgileri, okuduğunu anlama düzeylerini etkileyen bir değişken olarak görülmemiştir. Aynı zamanda, çocuğun okumaya karşı kazandığı tutumlar, onun okuduğunu anlama becerisine etki eden bir etken olarak ortaya çıkmıştır.

Gönen, Öncü ve Işıtan (2004) çalışmalarında, ilköğretim döneminde bulunan çocukların okuma alışkanlığının hangi seviyede olduğunu belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla, Ankara’nın Mamak, Altındağ ve Çankaya ilçelerinde öğrenim gören 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığını incelemişlerdir. Araştırmanın verileri, cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzey değişkenleri açısından ele alınmıştır. Araştırma sonucunda ise, kız çocukların daha fazla kitap okudukları belirlenmiştir. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki anne ve babaların okuma konusunda daha fazla örnek oldukları ve çocuklarına daha fazla kitap aldıkları belirlenmiştir. Sosyo-ekonomik yapıları farklı iki gruptaki çocukların, kütüphaneye verilen ödevleri bitirmek için geldikleri ortaya çıkmıştır.

Erkan (2011) araştırmasını, farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ilkököl birinci sınıf çocuklarının okula hazır bulunuşluklarını cinsiyet, okul öncesi eğitim alıp almama ve anne-baba öğrenim durumu gibi değişkenleri dikkate alarak yürütmüştür. Araştırmaya 179 çocuk katılmıştır. “Metropolitan Okula Hazır Bulunuşluk Testi” ve “Demografik Bilgi Formu” ile araştırmanın verileri toplanmıştır. Sonuç olarak erken dönemde eğitim alma, sosyo-ekonomik yapı, anne eğitim seviyesinin çocukların okula hazır bulunuşlukları konusunda anlamlı bir fark bulunduğu ancak, cinsiyet ve baba

eğitim seviyesinin okula hazır bulunuşluk konusunda anlamlı bir fark yaratmadığı ortaya çıkmıştır.

Küçük (1998) çalışmasında, şehir yaşıntısının 6. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin okuma ve anlama becerisine etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Okuma ve anlama başarı oranı, sosyo-ekonomik düzeyleri aynı olmayan ilçelerde farklılık göstermiştir. Sosyo-ekonomik düzeyi en düşük olan Mamak'ta okuma ve anlama başarı oranının düşük, orta gelir düzeyini temsil eden Keçiören ve Altındağ'da okuma ve anlama başarı oranının orta, üst gelir düzeyini temsil eden Çankaya'da ise okuma ve anlama başarı oranının yüksek derecede olduğu belirlenmiştir.

Okumaya Yönelik Tutum

Sallabaş (2008), *“İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Arasındaki İlişki”* adlı araştırmasında, 8. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama konusundaki başarıları, okuma tutumları ve akademik başarıları arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmıştır. Aynı zamanda cinsiyetin okuduğunu anlama ve okumaya yönelik tutuma bir etkisinin olup olmadığını da belirlemeyi amaçlamıştır. Buna göre öğrencilerin okumaya yönelik tutumları ile okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki düzeyinin düşük olduğu, akademik başarıları ile okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişkinin ise orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin okumaya yönelik tutum puanları ile okuduğunu anlama puanları arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

Yaman ve Dağtaş (2013) araştırmalarında, okumayı bilgisayar ekranından yapmanın öğrencilerin okuma tutumlarına etkisini belirlemeyi amaçlamışlardır. Deney grubundaki öğrenciler araştırma kapsamındaki metinleri bilgisayar ekranından, kontrol grubundaki öğrenciler de basılı kaynaklardan okumuşlardır. Araştırmanın çalışma grubunu, Kocaeli ili Kandıra ilçesinde bir devlet ortaokulunda eğitim-öğretime devam eden 41 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada, kontrol grubu öğrencilerinin yaptığı okumaların, okuma tutumlarını arttırmadığı, bilgisayar ekranından okuyan öğrencilerin ise okuma tutumlarının yüksek düzeyde değiştiği sonucu çıkmıştır.

Aydoğan (2008), *“Okumaya Karşı Olumlu ve Olumsuz Tutuma Sahip 6. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersinde Kullandıkları Okuduğunu Anlama Stratejileri ve Yaratıcılık Düzeyleri”* konusunda bir araştırma yapmıştır. Çalışma 137 altıncı sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Öğrencilerin % 68'i şehir merkezinde, % 31'i de köy

okullarında yatılı kalmaktadır. Araştırmanın sonucunda; olumlu bir okuma tutumuna sahip öğrencilerin, diğer öğrencilere oranla, okuduğunu anlamaya yönelik yöntemlerden sık yararlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin özgün olmayı tercih etmedikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin okumaya karşı tutumları ile özgünlük düzeyleri arasında bir fark bulunamamıştır.

Kanmaz (2012), *“Okuduğunu Anlama Stratejisi Kullanımının, Okuduğunu Anlama Becerisi, Bilişsel Farkındalık, Okumaya Yönelik Tutum ve Kalıcılığa Etkisi”* adlı yüksek lisans tezinde, öğrencilerin okuduğunu anlamada yaşadıkları sorunları belirlemeye çalışmıştır. Araştırmada okumayla ilgili bağımlı ve bağımsız değişkenler vardır. Araştırma, 5. sınıfta okuyan 55 öğrenci ile yürütülmüştür. Uygulama sonucunda öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyini ölçen testler, üstbilişsel okuduğunu anlama farkındalığı ve okuma tutum ölçekleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Dede (2019), *“İlkokul Öğrencilerinin Sevdikleri Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerin Okuma Motivasyonuna ve Okumaya Yönelik Tutuma Etkisi”* adlı yüksek lisans tezinde yarı deneysel desen kullanmıştır. Araştırma 4. sınıfta okuyan 26 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sürecinde deney grubundaki öğrenciler sevdikleri karakterlerin yer aldığı metinlerle okumalar yapmış, kontrol grubundaki öğrenciler ise geleneksel metinlerle okuma yapmaya devam etmişlerdir. Araştırma sonucunda, deney grubundaki öğrencilerin ölçek puanlarına bakıldığında, puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık çıktığı görülmüştür. Aynı zamanda sevdikleri karakterlerin yer aldığı metinlerle okumalar yapan deney grubundaki öğrencilerin, diğer öğrencilere göre son test toplam puanları arasında istatistiksel olarak farklılık belirlenmiştir.

Dalboy (2014), *“Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Okumaya Yönelik Tutuma Etkisi”* adlı yüksek lisans tezinde, çocuk kitaplarının ortaokul ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin olumlu bir tutum elde etmeleri konusundaki etkisini belirleyebilmek için nicel araştırma yöntemlerinden biri olan deneysel desen kullanmıştır. 56 öğrenci ile yürütülen araştırmada, öğrencilere okutulacak kitaplar gözlem ve görüşme sonucunda belirlenmiştir. Kitap okuma etkinliğinden önce deney ve kontrol grubundaki öğrenciler yüksek oranla orta seviyede kitap okuma tutumuna sahiptir. Çocuk edebiyatı yapıtlarını okuma çalışmasından sonra deney grubundaki öğrencilerin okuma tutumları yükselmiştir.

Batum (2015), *“Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Öğrencilerin Okumaya Güdülenmesine Etkisi”* adlı doktora tezinde, katılımcıların “okuma farkındalığı, dışsal

okuma gereksinimi, dışsal okumaya güdülenme, içsel okuma gereksinimi, içsel okumaya güdülenme” düzeylerine göre okumaya güdülenmelerine, çocuk edebiyatı yapıtlarının etkisinin olup olmadığını araştırmıştır. 70 öğrenci ile yürütülen araştırmada, yapıtlar uzman görüşleri ile belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen “Okumaya Güdülenme Ölçeği”ne verilen yanıtlardan elde edilen sonuçlara göre, araştırma grubunun belirlenen kitapları okumadan önce elde ettikleri toplam puan ortalamaları ile kitapları okuduktan sonra ortaya çıkan toplam puan ortalamaları arasında son test lehine anlamlı bir fark bulunduğu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda tezde kullanılan kodlama yöntemi ile hazırlanan çizelgeye göre, öğrencilerin okutulan kitaplar hakkında olumlu ifadeler belirttikleri ortaya çıkmıştır.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Okuma

Schwanenflugel vd. (2009) çalışmalarında ikinci sınıf öğrencilerinin okuma becerilerini geliştirmeye yönelik iki öğretim yaklaşımının kısa ve uzun vadedeki etkilerini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmada akıcı okuma odaklı okuma öğretimi (Stahl ve Heubach, 2005) ve sürekli okuma (Kuhn vd., 2006) yaklaşımlarını kullanmışlardır. Çalışmaya toplam 537 öğrenci ile yürütülmüştür. Uygulama sonucunda deney grupları uzun dönemde kontrol grubuna göre daha iyi okuduğunu anlama başarısı göstermiştir. Uzun dönemli yürütülen ve farklı metin türleriyle sesli olarak yapılan okuma çalışmalarının okuduğunu anlama becerileri üzerinde daha iyi sonuçlar verdiği tespit edilmiştir.

Pecjak ve Peklaj (2006) araştırmalarında, okuma başarısı ve cinsiyetin öğrencilerin okuma güdülerinde bir etkisinin olup olmadığını belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda düşük öz yeterliliğe sahip olan öğrencilerin, okumada daha düşük bir başarı gösterdiklerini tespit etmişlerdir. Cinsiyet değişkeni göz önünde tutulduğunda, kız öğrencilerin her iki boyutta da en yüksek puanı aldıkları ortaya çıkmıştır.

Merga ve Roni (2018) araştırmalarına, Batı Avustralya’da yaşayan 8 ile 12 yaş aralığında 1000 öğrenciyi dâhil etmişlerdir. Öğrencilerin okuma ile ilgili değerlerini belirlemeyi amaçladıkları çalışmada soru-cevap yöntemi kullanılmıştır. Öğrencilerin metindeki kahramanları özümseyerek eğlenceli ve öğrenci merkezli okuma etkinlikleri

yapmaları sonucunda, öğrencilerin okumaya karşı olumlu tutum geliştirdikleri ortaya çıkmıştır.

Van Kraayenoord ve Schneider (1999) araştırmalarında, üstbilişsel bilgi ve güdü etkenlerinin, 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin okuma başarısı ile aralarındaki ilişki ele alınmıştır. Araştırmaya 140 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini ölçmek, okumaya ilişkin üstbilişsel bilgiyi ölçmek için ayrı ayrı testler kullanılmıştır. Ayrıca üstbellek düzeyini ve okuma konusundaki üstbilişsel bilgi düzeyini belirleyebilen bir test daha kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, üstbellek ile üstbilişsel bilgi düzeylerinin bir arada kullanılmasının öğrencilerin okuduğunu anlama başarı düzeylerini belirlemede etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Sosyo-Ekonomik Düzey ve Okuma İlişkisi

Rains (1993) yüksek lisans tez çalışmasında, ilköğretim dönemindeki 156 öğrencinin okuma tutumlarını araştırmıştır. 45 öğrenci deney, 111 öğrenci kontrol grubundadır. Araştırmada ERAS'dan alınan puanlar bağımlı değişken olarak değerlendirilirken, araştırmaya katılım, okuma becerisi, cinsiyet, sosyo-ekonomik yapı gibi diğer değişkenler ise bağımsız olarak ele alınmıştır. Araştırma sonuçlarında, okuma etkinliklerine katılım sağlayan öğrencilerin tutumlarının farklı olduğu, sosyo-ekonomik yapıları yüksek olan öğrencilerin olumlu okuma tutumuna sahip olduğu ve birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar olan öğrencilerin okuma tutum ve puanlarının yüksek çıktığı tespit edilmiştir.

Sonnenschein ve Munsterman (2002) araştırmalarında, 5 yaşındaki çocukların okuma etkileşimlerinin okuma süreçlerine etkisini ve çocukların başlangıçtaki okuryazarlık düzeylerini incelemiştir. Araştırmaya gelir durumu düşük olan 30 aile katılmıştır. Ailelerden her gün düzenli olarak çocuklarına okuma yapmaları istenmiş ve bu süreçteki anne-baba ile çocuğun etkileşimi kamera ile kaydedilmiştir. Aynı çocukların, ilkokul birinci sınıfın başlangıç döneminde ise, okumaya olan ilgileri ve okuma güdülerini incelenmiştir. Araştırma sonucunda, okuma etkileşiminin artmasında, hikâye kitaplarının içeriğinin önemli olduğu ve okuma düzeyini etkileyen en önemli olgunun ise okuma sıklığı olduğu ortaya çıkmıştır.

Okumaya Yönelik Tutum

McKenna ve Kear (1990) araştırmalarında, öğrencilerin okuma tutumlarını belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirmişlerdir. Geliştirilen The Elementary Reading Attitude Survey - ERAS adlı ölçek, iki alt boyut ve 20 maddeden oluşmaktadır. Alt boyutlar, eğlenmek için okuma ve akademik başarı için okuma şeklindedir. Garfield görselli likert tipinde bir ölçek tasarlanmıştır. İki alt boyutun iç geçerlik hesaplamalarına göre, ölçeğin alfa değerleri 0.74 ve 0.89 arasında değişim göstermektedir.

Tunde-Awe (2014) araştırmasında, “*Kwara Eyaleti’ndeki Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Tutumları ve Okuduğunu Anlama Performansları Arasındaki İlişki*”yi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 800 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Araştırmacı tarafından iki veri toplama aracı hazırlanmıştır: Öğrencilerin üç farklı okuma becerisine yönelik tutumlarını ölçen Okuma Tutumları Anketi (RATQ) ve Okuma Anlama Performans Testleri (RCPT). Araştırma sonucunda, okuma konusunda olumsuz tutum geliştiren öğrencilerin oranı % 65,75 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin okuduğunu anlama başarısı ile tutumları arasında yüksek ve anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Askov ve Fishbach (1973) çalışmalarında ilkokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarını incelemeyi amaçlamışlardır. İlkokul 1. ve 3. sınıf öğrencilerinin okuma tutumları ve okuma başarıları, cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre, kız öğrencilerin okuma düzey puanları erkeklere oranla daha yüksektir. Başarı düzeyi sabit olduğuunda, tutum düzeyleri değişiklik göstermemiştir. Tutum düzeyleri bahar döneminden güz dönemine kadar sabit kalmıştır.

Matthew (1996) araştırmasında, “*CD-ROM Öykü Kitaplarının, Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Okumaya Yönelik Tutumları Üzerindeki Etkisi*”ni incelemeyi amaçlamıştır. Veriler okuduğunu anlama etkinlikleri, öykü anlatımı ve açık uçlu sorular ile elde edilmiştir. Sonuç olarak, CD-ROM öykü kitaplarını okuyan öğrencilerin, basılı kitapları okuyanlara göre puanlarının anlamlı ve yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin okumaya yönelik tutumları “İlköğretim Tutum Araştırması” ile ölçülmüştür. Bunun sonucunda, öğrencilerin okuma tutumları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmadığı görülmüştür.

Dean ve Trent (2002) araştırmalarında ortaokul ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının geliştirilmesini incelemişlerdir.

Öğrencilerin, ailelerinin ve öğretmenlerinin anketlere verdikleri yanıtlardan verileri elde etmeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda, öğrencilerde okumaya yönelik ilgi yoksunluğu olduğunu ve öğretmenlerin herhangi bir yönlendirme ve çalışma yapmadıklarını ortaya koymuşlardır.

Molfese, Modglin ve Molfese (2003) araştırmalarında aile özellikleri, anne ve baba davranış kalıplarının çocukların okuma tutum ve becerilerini geliştirmede önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Çocuk, ailesini rol model olarak görür ve onlara öykünür, bu sayede davranışsal öğrenme gerçekleşir. Ailenin geliştirdiği olumlu okuma tutumu sayesinde çocuk da etkili ve olumlu bir tutum geliştirir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde, tez çalışmasının yöntemi, deneklerin seçimi, araştırma deseni, veri toplama araçları, işlem basamakları ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, ön test ve son test uygulamalı yarı deneysel modele göre yürütülmüştür. Bu araştırma, ilköğretim 3. sınıf düzeyindeki öğrencilere okutulan beş çocuk edebiyatı yapıtının, alt ve üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarına etkisinin belirlenmesi için yapılan yarı deneysel bir çalışmadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ili Keçiören ilçesinde bulunan, eğitim ve öğretim hizmetleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan Mehmet Akif İlkokulu'ndaki ve Ankara ili Altındağ ilçesinde bulunan, eğitim ve öğretim hizmetleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan Şili İlkokulu'ndaki, 2018-2019 öğretim yılı boyunca okuyan üçüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Çalışma Türkçe dersi kapsamında yürütülmüştür. Uygulama ise, iki farklı grubun öğretmenleri tarafından yürütülmüştür. Araştırmacı, öğretmenler ve okul müdürleri ile ön görüşme gerçekleştirmiş, her uygulama sonrasında ise yeniden görüşmüştür.

Araştırma, iki farklı grup (sınıf) üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğrenciler sosyo-ekonomik yapı farklılıkları yönünden denetlenerek iki grup oluşturulmaya çalışılmıştır. Keçiören ve Altındağ ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden okulların alt ve üst sosyo-ekonomik gruptan hangisine daha yakın olduğu ile ilgili bilgi alınmıştır. Ayrıca, öğretmenlerle konuşup bilgi edinmek için okullara da gidilmiştir.

Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin bulunduğu Şili İlkokulu'ndan 25 öğrenci, üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin bulunduğu Mehmet Akif İlkokulu'ndan 25 öğrenci seçilmiştir. Öğrencilerin farklı okullardan seçilmiş olmasının

öncelikli sebebi uygulanan program dolayısıyla grupların birbirinden etkilenmemesini sağlamaktır.

Tablo 1

Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler

Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyleri				
Okul Adı	Cinsiyet	Alt	Üst	Toplam
Şili İlkokulu	16 Kız 9 Erkek	25		25
Mehmet Akif İlkokulu	13 Kız 12 Erkek		25	25

Araştırma Deseni

Bu araştırma, sosyo-ekonomik yapıları farklı olan öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan yarı deneysel bir araştırmadır. Yarı deneysel çalışmanın simgesel biçimi **Tablo 2**'de gösterilmiştir:

Tablo 2

Yarı Deneysel İşlemin Simgesel Görünümü

N:50	Üst Sosyo-Ekonomik Grup		Alt Sosyo-Ekonomik Grup	
	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma
Ön Test	2.76	0.28	2.49	0.43
Son Test	2.81	0.34	2.56	0.34

Veri Toplama Araçları

Çalışmanın yürütülebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan ve okul yönetiminden gerekli yasal izinler alınmıştır. Araştırmanın denencelerinin sınanması

için gereken veriler; öğrencilerin sosyo-ekonomik yapılarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan “Öğrenci Tanıma Formu” ve Batum (2015) tarafından geliştirilen “Okumaya Güdülenme Ölçeği (OGÖ)¹” ile elde edilmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin yaş grupları dikkate alınarak ailelerin onayını almak üzere “Gönüllü Katılım Formu” hazırlanmış ve ailelere imzalamaları için teslim edilmiştir.

Gönüllü Katılım Formu

Öğrencilere, aileleri tarafından okunup imzalanmak üzere, araştırmacı tarafından hazırlanan “Gönüllü Katılım Formu” verilmiştir. Formu dolduran, gönüllü öğrencilerle çalışma yürütülmüştür.

Öğrenci Tanıma Formu

“Öğrenci Tanıma Formu”nun amacına uygunluğunun denetlenmesi için bir öğretim üyesi tarafından formun incelenmesi sağlanmıştır. Bu sayede formdaki soruların açık ve anlaşılır olup olmadığının kontrolü yapılmış, formdaki sorulara verilen cevapların da araştırmaya uygun nitelikli veri elde etmede yeterli olup olmadığı sınanmıştır.

Araştırmada, “Öğrenci Tanıma Formu”nu öğrencilerin, aileleriyle birlikte doldurmaları istenmiştir. “Öğrenci Tanıma Formu” toplam 24 sorudan oluşmaktadır. Çocukları tanımaya ve ailelerin gelir durumları ve eğitim düzeylerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Aynı zamanda araştırmanın amacına uygun olarak “kitap okuma, sosyo-ekonomik düzey ve okuma” ilişkisinin denetlenmesi için de sorular sorulmuştur. Verilen yanıtlara göre, öğrenciler alt ve üst sosyo-ekonomik yapılarına göre değerlendirilmiştir.

Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği

Çalışmada, Batum (2015) tarafından geliştirilen “Okumaya Güdülenme Ölçeği (OGÖ)”, araştırmacıdan yazılı izin alarak kullanılmıştır. Ölçek çalışmadaki alt ve üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilere ön ve son test olarak uygulanmıştır. Daha sonra ölçeğe verilen yanıtlardan elden edilen puanlar karşılaştırılıp yorumlanmıştır.

¹ “Okumaya Güdülenme Ölçeği” araştırmacının yazılı izni ile bu çalışmada “Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği” olarak anılacaktır.

Okumaya Yönelik Tutum Ölçeğinin Uygulanması

Araştırma kapsamında kullanılan ölçek, 39 maddeden oluşmaktadır. 40 maddeden oluşan ölçeği geliştiren araştırmacı, ölçeğin maddeler arasındaki korelasyonunda düşük ilişki gösteren bir maddesini ön uygulama sonunda silmiştir. Ölçekteki her madde “hiçbir zaman (1 puan) bazen (2 puan) çoğu zaman (3 puan) her zaman (4 puan)” ifadeleriyle puanlanmıştır. Ölçeğin düzeyleri ve madde sayıları aşağıda verilmiştir:

“Okuma Farkındalığı Düzeyi (5 Madde), Dışsal Okuma Gereksinimi Düzeyi (3 Madde), Dışsal Okumaya GÜdülenme Düzeyi (4 Madde), İçsel Okuma Gereksinimi Düzeyi (2 Madde), İçsel Okumaya GÜdülenme Düzeyi (25 Madde)” (Batum, 2015).

Batum (2015) ölçeği beş düzeye ayırmış ve düzeyleri aşağıdaki maddelerde açıklamıştır:

1. Okuma Farkındalığı: Öğrencinin okuma konusunda bir farkındalığının olması ancak okumaya henüz güdülenmemiş olması, bu düzeyde değerlendirilmiştir.
2. Dışsal Okuma Gereksinimi: Öğrencinin dış etkiler sonucunda kitap okumaya yönelmesi ancak kitap okuma eylemini henüz gerçekleştirmemesi gibi özellikler bu düzeyde ele alınmıştır.
3. Dışsal Okumaya GÜdülenme: Bu düzeyde öğrenciyi okumaya güdüleyen neden, kendisi dışında oluşan etkilere dayanmaktadır. İlgi görme, öğretmen tarafından onaylanma, arkadaşları ve çevresindekilerle yarış içerisinde olma gibi güdülenme ile ilişkili maddeler yer almaktadır.
4. İçsel Okuma Gereksinimi: Öğrencinin okuma konusunda içsel bir gereksinim hissetmesi için çeşitli nedenler vardır ancak bu düzeyde “okumaya değer ve önem verme” düşüncesi ele alınmıştır.

5. İçsel Okumaya GÜdülenme: Öğrenciyi okumaya güdüleyen sebepler bu düzeyde tamamen bireysel olarak değerlendirilmiştir. Okumaya karşı bir merak duygusu geliştirme, ilgi duyarak okuma, bir amaç doğrultusunda sorgulayarak okuma ve alışkanlık kazanmayla ilgili maddeler beşinci düzeyde yer almaktadır.

Batum (2015) tarafından geliştirilen ölçeğin geçerlik çalışması için uzman görüşleri ve grup farklılıkları yöntemi dikkate alınmıştır. Ölçeğin güvenirliği için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır ve sonuç 0,848 çıkmıştır. Ölçek puanların güvenirliğinin yeterli düzeyde olduğu düşünülmektedir.

Ankara ili Keçiören ilçesinde bulunan Mehmet Akif İlkokulu'ndaki 25 üçüncü sınıf öğrencisi ve Ankara ili Altındağ ilçesinde bulunan Şili İlkokulu'ndaki 25 üçüncü sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 50 öğrenciye, 2018-2019 öğretim yılının 2. döneminde Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği ön test olarak uygulanmıştır.

Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrenciler, öğretim yılının 2. döneminin sonuna kadar 3 çocuk edebiyatı yapıtını okuduktan sonra yaz tatili süreci başlamıştır. Tatilde 3 kitabı tekrar okumaları istenmiştir. 2019-2020 öğretim yılının 1. döneminde ise öğrencilerden diğer 2 kitabı okumaları istenmiştir. İki eğitim-öğretim döneminin sonunda Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği son test olarak uygulanmıştır. Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrenciler nitelikli çocuk kitaplarını okuma uygulaması yaparken, üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrenciler Türkçe öğretimini bilinen seyriyle; bir başka deyişle, kendi öğretmenlerinin belirlediği kitaplarla ve Türkçe ders kitabı içindeki metinlerle sürdürmüştür.

Araştırma kapsamında, okuma farkındalığı, okuma ilgisi ve okuma alışkanlığı düzeyleri ile okumaya yönelik tutum düzeyi arasındaki ilişki denencelere yansıtılmış ve bu doğrultuda denenceler sınanmaya çalışılmıştır.

İşlem Basamakları

Araştırmada öğrencilere uygulanan işlemler aşağıda sıralanmıştır:

- Her iki gruba, yarı deneysel işlemde önce “Gönüllü Katılım Formu” dağıtılmış ve öğrencilerin ailelerinin imzalaması istenmiştir.

- Her iki gruba, yarı deneysel işlemiden önce “Öğrenci Tanıma Formu” dağıtılmış ve aileleri ile birlikte doldurmaları istenmiştir.
- Her iki gruba ön test Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği uygulanmıştır.
- Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrenciler, araştırmacı tarafından seçilen ve uzman görüşleriyle belirlenen 5 çocuk edebiyatı yapıtını okumuştur.
- Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin bulunduğu sınıfta ise öğretim bilinen seyriyle sürdürülmüştür.
- Her iki gruba son test Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği uygulanmıştır.

Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Seçimi

Araştırma kapsamında okutulacak yapıtların seçiminden önce, Prof. Dr. Sedat SEVER’in kitapları incelenmiş ve nitelikli çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken genel ve özel ölçütler dikkate alınmıştır. Çocuk kitaplarının iç ve dış yapı özellikleri, Sever’in (2015, s.120-144) “Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü” adlı eserindeki belirlemeler dikkate alınarak incelenmiştir. Bu özellikler dikkate alınarak bir kitap listesi hazırlanmıştır. Hazırlanan kitap listesi ile 3 uzmanın görüşü alınmıştır.

Seçilen Kitapların Değerlendirilmesi

Nitelikli çocuk edebiyatı yapıtları, erken dönemden başlayarak çocuklara gelişimlerine uygun geniş bir dil olanağı sunar. Çocukların sözvarlığının geliştirilmesine ve onlara dil duyarlılığı kazandırılmasına olanak sağlayan en etkili araç olduğu söylenebilir. Çocukların okuma becerilerinin gelişiminde ve onların yaşama katılmalarında, erken dönemde karşılaştıkları kitapların dilsel niteliğinin belirleyici bir etken olduğu düşünülmektedir. Çocukların, erken dönemden başlayarak dil ve anlam evrenlerine uyan yapıtlarla buluşturulması, onların olumlu okuma tutumu geliştirmelerinde önemli bir etki sağlayabilir. Bu düşüncelerle araştırmanın uygulama sürecinde kullanmak üzere uzman görüşü ile belirlenen nitelikli 5 çocuk kitabı hakkındaki bilgiler aşağıda verilmiştir:

Kitaplardan Korkan Çocuk

Araştırma kapsamında kullanılan yapıtta, 8 yaşındaki bir çocuğun etrafında şekillenen olaylar anlatılmaktadır. Leopoldo, doğum gününde armağan olarak bir koşu ayakkabısı istemektedir. Koşmayı çok seven Leopoldo'nun anne ve babasının tutumu, onun bu isteğini gerçekleştirememesine neden olmaktadır. Yapılan tasvirlerde Leopoldo'nun, diğer çocuklar gibi oyun oynayabilme ve çocukluğunu yaşayabilme isteği dikkat çekmektedir. Anne ve babasının koşu ayakkabısı yerine paketin içine iki kitap koyması Leopoldo'nun hayal kırıklığı yaşamasına neden olmuştur. Yaşadığı hayal kırıklığı ve aile baskısı yüzünden kitaplardan nefret etmeye başlayan Leopoldo, büyük üzüntü yaşamaktadır. Anne ve babası onun kitaplardan neden uzak durmak istediğini anlamayacak kadar ilgisizdir.

Kitabın ilerleyen bölümlerinde aslında Leopoldo'nun gözünün bozuk olduğu ortaya çıkmaktadır. Yakını göremeyen Leopoldo'nun okuldaki notları düşmeye başlar. Bu durum ailesini tedirgin eder ve onu bir ruh doktoruna götürmek isterler. Doktor, Leopoldo'nun teknolojik aletlerden uzak durması gerektiğini ve okuma konusunda onu zorlamaları gerektiğini söyler. Leopoldo buna karşı çıksa da başarılı olamaz. Ailesi ona söz hakkı tanımaz. Leopoldo, baskı ve zorlamalara dayanamaz ve bunalıma girer. Kitap okumanın neden önemli olduğunu merak edip ailesine sorsa da istediği yanıtları alamaz. Bunun üzerine son çareyi evden kaçmak olarak görür. Evden kaçan Leopoldo, yaşlı bir adamla karşılaşır ve kitap okuma korkusunu onun sayesinde yener. Yaşlı adama yardımcı olmaya çalışırken gözlerinin bozuk olduğu ortaya çıkar. Yaşlı adam bu durumu Leopoldo'nun ailesine açıklar. Anne ve babasının yaşadığı utanç, onlara bir ders olur. Sonunda ise Leopoldo'ya istediği koşu ayakkabısını alırlar.

Küçük Kara Balık

Yapıtta, denizin derinliklerinde yaşamını sürdüren yaşlı bir balığın on iki bin yavrusuna ve torunlarına anlattığı masal ön plandadır. Masalda meraklı, küçük bir balığın denize kavuşma çabası anlatılır. Küçük balık yaşadığı derenin dışındaki dünyayı, diğer canlıları merak eder. Küçük balığın merakı diğer balık sürüsünü rahatsız eder. Onların baskılarına aldırmaz etmeyen küçük balık, tek başına bir yolculuğa çıkar.

Zorluklara direnerek yolculuğunu tamamlayan küçük balık, diğer balıklara ve canlılara da yol gösterici olur. Küçük Kara Balık'ın yolculuğunun anlatıldığı masal bittiğinde yazar, bütün balıkların uyuduğunu yalnızca kırmızı bir balığın denizi düşleyip

uyuyamadığını söyler. Kurgulanan masal, tıpkı kırmızı balık gibi çocuk okurların da düş kurmasına olanak sağlayabilir.

Balina İle Mandalina

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın yazdığı Balina ile Mandalina adlı kitap, okura soğuk denizlerdeki en sıcak dostluğu anlatırken, dostluğun ve sevginin önemini sezdirmektedir. Bir gemiden düşen mandalina ve onu bulan balinanın karşılaşmasıyla başlayan yapıt, balinanın mandalinayı evine götürmeye karar vermesiyle devam etmektedir. Birbiriyle uzaktan yakından ilgisi bulunmayan iki canlının büyüttüğü dostluk, insanların arasındaki kavgaların anlamsızlığını çocuk okura göstermektedir. Yazar bunu yaparken, dilimizin ses güzelliğini örnekleyen şiirlere başvurmakta, benzetmeler ve bağdaştırmalarla okura farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Özellikle balinanın insanlar tarafından avlanmasıyla son bulan anlatıda bu konuyla ilgili bir yorum yapılmaması ve okura düşünme sorumluluğu verilmesiyle yapıtın ön plana çıktığı düşünülmektedir.

Gülibik

Yapıtın kahramanı köyde yaşayan yoksul bir çocuktur. “Gülibik” adlı horozu onun en sevdiği oyuncaktır. Oyuncak gereksinimini Gülibik ile karşılamış hatta onunla dost olmuştur. Neredeyse tüm zamanını ona ayırmak ister. Pazar günleri babası ile pazara gitmek zorunda kalır. Aynı zamanda bütün köylüler gibi ot biçer, mercimek toplarlar. Pazarda sattıklarıyla ve yaptıkları diğer işlerle geçinmeye çalışırlar. Kahraman, babasıyla pazara gittiği zamanlarda her ayrıntıyı inceler. İnsanları, satıcıları gözler. Ama akıllı hep köyde kalır; çünkü en yakın dostu Gülibik'i çok özler. Babasının verdiği leblebilerden birazını ayırır, tüylerini severek ona yedirir, sonra da gagasını temizler. Gülibik büyümeye başlar ve kocaman bir horoz olur. Kahraman Gülibik'in ötüşünü duydukça çok mutlu olur.

Hastalıkların başladığı, yoksulluğun arttığı zor bir kış geçirir köy halkı. Bahar geldiğinde köylünün elinde avucunda hiçbir şey kalmaz. Okullar kapanır ve kahraman babası ile yeniden pazara gitmeye başlar. Bir gün baba, Gülibik'i satmak için pazara götürür. Kahraman bunu gördüğünde büyük üzüntü duyar. Babasına yalvarır; ama babası Gülibik'i satacağını söyler. Pazar yerine vardıklarında kimse görmesin diye

çocuk, Gülibik'i tavukların altına gizler. Çocuk, babasını oyalayabilmek için kasaba çarşısına kasket bakmaya götürür. O sırada kalabalık bir grup görürler. İnsanlar orada horoz dövüştürürken eğlenirler ve bu vahşetten para kazanırlar. Çocuk gördüklerine çok üzülür. Fakat babası hiç aldırış etmez.

Ertesi gün çocuk, Gülibik'in yanına gider. Babası, Gülibik'i avluda bir horoz ile dövüştürür. Çocuk bu duruma engel olamaz. Bundan büyük bir üzüntü duyan kahramanın babasına karşı çıkmaya gücü yetmez. Bir gün baba Gülibik'i satmaya değil, dövüştürmeye götürür. Çocuk yalvarsa da baba Gülibik'i dövüştürüp para kazanma konusunda kararlıdır. Fakat Gülibik'in rakibi daha güçlüdür. Gülibik mücadele etse de rakibine yenilir. Bir çocuğun dostunu kaybettiğinde yaşadığı hüznün, çocuk okurlara bu duygunun da yaşamın bir parçası olduğu düşüncesini sezdirebilir.

Penguenler Flüt Çalamaz

Penguenler Flüt Çalamaz adlı yapıtta Sevim Ak çocuklar için sekiz öyküyü bir araya getirmiştir. Öykünün kahramanları penguenlerdir. Üç penguenin görevli olduğu sirk in adı Cancan'dır. Penguenlerin en küçüğü, Küçük Peng, Palyaço Apo'nun koynunda sakladığı flütü alıp sirkten kaçar. Küçük Peng flüt çalmak ister ve sonrasında türlü macerayla karşılaşır. Küçük Peng'in maceraları okurun merak duygusunu devindirebilir.

Verilerin Çözümlemesi

Bu çalışmada, 50 ilkokul öğrencisinden veri toplanmıştır. Verilerin analizleri SPSS 22.0 programı ile yapılmıştır ve %95 güven düzeyindedir.

Çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanarak ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluğunun incelenmesi amaçlanmıştır. "Ölçek puanlarından elde edilen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmektedir" (Groeneveld ve Meeden, 1984; Moors, 1986; Hopkins ve Weeks, 1990; De Carlo, 1997). Buna göre ölçek puanlarının normal dağılıma sahip olduğu belirlenmiştir.

Analizlerde nitel değişkenler için grup ayrımında ve katılımcıların toplam halinde frekans ve yüzde değerleri verilmiştir. Grup ayrımında ön test-son test

puanlarının farklılaşma durumu bağımlı gruplar t testi ile incelenmiştir. Ön test-son test puanlarının gruba göre farklılaşma durumu ise bağımsız gruplar t testi ile incelenmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde çalışma grubunun sosyo-ekonomik yapıları ile ilgili bulgular açıklanmış; problem ve alt problemler ile ilgili veriler istatistiksel yöntemler kullanılarak sınanmıştır.

Sosyo-Ekonomik Yapıya İlişkin Bulgular

Tablo 3

Çocuk, Anne ve Babaya Ait Bilgiler

		Grup					
		Üst		Alt		Toplam	
		<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Cinsiyetiniz	Kız	13	52.0	16	64.0	29	58.0
	Erkek	12	48.0	9	36.0	21	42.0
Okul öncesi eğitimi (kreş, anaokulu) aldınız mı?	Evet	25	100.0	11	44.0	36	72.0
	Hayır	0	0.0	14	56.0	14	28.0
Ailenizde kaç çocuk var?	1,0	2	8.0	1	4.0	3	6.0
	2,0	20	80.0	8	32.0	28	56.0
	3,0	3	12.0	8	32.0	11	22.0
	4 ve üzeri	0	0.0	8	32.0	8	16.0
Araştırmanın katılımcısı olan çocuk ailede kaçınıcı sırada?	1.çocuk	13	52.0	8	34.8	21	43.8
	2.çocuk	10	40.0	4	17.4	14	29.2
	3.çocuk	2	8.0	8	34.8	10	20.8
	4.çocuk	0	0.0	3	13.0	3	6.3
Anne hayatta mı?	Evet	25	100.0	23	92.0	48	96.0
	Hayır	0	0.0	2	8.0	2	4.0
Baba hayatta mı?	Evet	25	100.0	23	92.0	48	96.0
	Hayır	0	0.0	2	8.0	2	4.0
Anne ve baba ayrı mı?	Birlikte	23	92.0	23	92.0	46	92.0
	Ayrı	2	8.0	2	8.0	4	8.0
Anne ve baba ayrı ise araştırmaya dâhil olan çocuk kiminle yaşıyor?	Anne	1	50.0	1	50.0	2	50.0
	Baba	1	50.0	1	50.0	2	50.0

Tablo 3’de çocuklara ilişkin özelliklerin yüzdeleri yer almaktadır. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki katılımcıların %52’si kız, %48’i erkektir. Alt sosyo-ekonomik yapıdaki katılımcıların %64’ü kız, %36’sı erkektir. Bu sonuçlar araştırmaya alınan çocukların cinsiyet değişkeni açısından benzer oranlarda olmadıklarını, kızların oranının daha fazla olduğunu göstermektedir.

Çocukların okulöncesi eğitimi alıp almadığı yönündeki dağılıma bakıldığında, üst sosyo-ekonomik yapıdaki katılımcıların %100’ünün okul öncesi eğitimi almış olduğu ortaya çıkmıştır. Alt sosyo-ekonomik yapıdaki katılımcıların ise %44’ünün okul öncesi eğitimi aldığı, %56’sının ise okul öncesi dönemde herhangi bir eğitim almadığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar yüksek sosyo-ekonomik gruptaki çocukların hepsinin, diğer gruptaki çocuklara göre okul öncesi eğitimi alma konusunda daha avantajlı olduklarını göstermektedir. Bu durum ailelerin sosyo-ekonomik durumu ile ilişkili olabileceği gibi ebeveynlerin okul öncesi eğitimin önemi konusunda daha bilinçli olmaları ile de ilişkili olabilir. Akçay (2016) araştırmasında, okulöncesi eğitimi alan ve almayan öğrenciler arasında dört temel dil becerileri, görsel okuma becerileri kazanımlarını edinme bakımından fark olduğunu ve bu farkın okulöncesi eğitimi alan öğrenciler lehine olduğunu ortaya koymuştur.

Ailedeki çocuk sayısı ve sırasındaki dağılıma bakıldığında, üst sosyo-ekonomik yapıdaki katılımcılardan ailesinde iki çocuk olanların oranı %80; ailesinin ilk çocuğu olanların oranı ise %52’dir. Alt sosyo-ekonomik yapıdaki katılımcılardan ailesinde iki, üç, dört ya da daha fazla çocuk olanların oranı %32; ailesinin ilk ya da üçüncü çocuğu olanların oranı %34.8’dir. Sonuçlardan da görüldüğü gibi yüksek sosyo-ekonomik gruptaki ailelerde iki çocuğa sahip olma oranları diğer gruba göre daha yüksek olarak saptanmıştır.

Çocuğun ebeveynleriyle yaşama durumuna bakıldığında, üst sosyo-ekonomik yapıdaki katılımcılardan annesi hayatta olanların oranı %100; babası hayatta olanların oranı %100; anne babası birlikte olanların oranı %92; anne ve babası ayrı ise anne ya da babasında kalanların oranı %50’dir. Alt sosyo-ekonomik yapıdaki katılımcılardan, annesi hayatta olanların oranı %92; babası hayatta olanların oranı %92; anne ve babası birlikte olanların oranı %92; anne ve babası ayrı ise anne ya da babasında kalanların oranı %50’dir. Her iki grupta da anne ve babanın hayatta olma oranları ve çocukların aileleri ile birlikte yaşama oranlarının denk olduğu görülmüştür.

Tablo 4

Anne ve Babaya Ait Bilgiler

		Grup					
		Üst		Alt		Toplam	
		<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Annenin mesleği?	Ev hanımı	2	8.7	21	95.5	23	51.1
	Öğretmen	10	43.5	1	4.5	11	24.4
	Diğer	11	47.8	0	0.0	11	24.4
Babanın mesleği?	Öğretmen	5	20.0	2	8.0	7	14.0
	Serbest meslek	3	12.0	3	12.0	6	12.0
	Memur	3	12.0	0	0.0	3	6.0
	İşçi	0	0.0	12	48.0	12	24.0
	Diğer	14	56.0	8	32.0	22	44.0
Annenin eğitim durumu?	Okuma-yazma bilmiyor	0	0.0	2	8.0	2	4.0
	İlkokul	0	0.0	17	68.0	17	34.0
	Lise	3	12.0	4	16.0	7	14.0
	Ön lisans-lisans	15	60.0	2	8.0	17	34.0
	Lisansüstü	4	16.0	0	0.0	4	8.0
	Doktora	3	12.0	0	0.0	3	6.0
Babanın eğitim durumu?	Okuma-Yazma bilmiyor	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	İlkokul	0	0.0	13	52.0	13	26.0
	Lise	1	4.0	8	32.0	9	18.0
	Ön lisans-Lisans	1	4.0	4	16.0	5	10.0
	Lisansüstü	4	16.0	0	0.0	4	8.0
	Doktora	1	4.0	0	0.0	1	2.0

Tablo 4’de anne ve babaya ait bilgilerin yüzdeleri sunulmuştur. Annelerin mesleklerine bakıldığında, yüksek sosyo-ekonomik gruptaki annelerin %8.7’sinin ev hanımı, %43.5’inin öğretmen, %47.8’inin ise diğer meslek gruplarında çalıştığı görülmektedir. Alt sosyo-ekonomik gruptaki annelerin %95.5’i ev hanımıdır.

Babaların mesleklerine bakıldığında, yüksek sosyo-ekonomik gruptaki babaların %20’si öğretmen, %12’si serbest meslek, %12’si memur, %56’sı ise diğer meslek gruplarında çalışmaktadır. Alt sosyo-ekonomik gruptaki babaların %12’si serbest meslek, %48’i işçi, %32’si ise diğer meslek gruplarında çalışmaktadır.

Annelerin eğitim durumlarına bakıldığında, üst sosyo-ekonomik yapıdaki katılımcılardan, annesi ön lisans-lisans mezunu olanların oranı %60, lisansüstü mezunu olanların oranı %16, doktora mezunu olanların ise oranı %12'dir. Alt sosyo-ekonomik yapıdaki katılımcılardan, annesi okuma yazma bilmeyenlerin oranı %8, ilkokul mezunu olanların oranı %68, lise mezunu olanların oranı %16'dır. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin annelerinin eğitim durumları yüksekken; alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin annelerinin eğitim durumları düşüktür.

Babaların eğitim durumlarına bakıldığında, üst sosyo-ekonomik yapıdaki katılımcılardan, babası ön lisans-lisans mezunu olanların oranı %76, lisansüstü mezunu olanların oranı %16'dır. Alt sosyo-ekonomik yapıdaki katılımcılardan, babası ilkokul mezunu olanların oranı %52, lise mezunu olanların oranı %32'dir. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin babalarının eğitim durumları yüksekken; alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin babalarının eğitim durumları düşüktür.

Araştırmanın yukarıdaki bulgularına bakıldığında, çalışma grubunda yer alan üst sosyo-ekonomik gruptaki öğrencilerin anne ve babalarından akademik destek alabilecekleri söylenebilir, çünkü anne ve babaların eğitim seviyeleri birbirine yakın oranda yüksektir. Ancak, alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin annelerinin eğitim seviyelerinin, babalarının eğitim seviyelerine göre daha alt düzeyde olduğu görülmektedir. Babaların eğitim seviyesi yükseldikçe çocuğuna sağlayabileceği sosyal, kültürel, ekonomik, eğitsel desteklerin artacağı söylenebilir.

Tablo 5

Ailenin Aylık Toplam Gelirine Ait Bilgiler

		Grup					
		Üst-Orta		Alt		Toplam	
		<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Ailenin aylık toplam geliri (TL)	3.400 ve altı ()Alt	0	0.0	20	80.0	20	40.0
	4.000 TL - 6.000 TL arası ()Orta	7	28.0	4	16.0	11	22.0
	6.000 TL ve üstü ()Yüksek	18	72.0	1	4.0	19	38.0

Tablo 5'de ailenin aylık toplam gelirine ait bilgilerin yüzdeleri yer almaktadır. Ailelerin ortalama aylık toplam gelirlerine bakıldığında, yüksek sosyo-ekonomik

gruptaki öğrenci aileleri %72'si 6.000 TL ve üstünde gelire sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Alt sosyo-ekonomik gruptaki öğrenci aileleri %80'i 3.400 TL ve altında bir gelire sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Ailenin gelir durumunun; çocuğun nitelikli bir eğitim alabilmesi ve eğitimsel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Gelir düzeyi düşük olan ailelerin çocukları, tüm gelişim alanlarında akranlarına göre gelişimsel gecikmeler yaşayabilirler. Bunun yanı sıra, gelir düzeyi düşük olan aileler, eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasına yetecek düzeyde harcama yapamayabilirler. Ayrıca bazı durumlarda çocuk çalışmak zorunda kalabilir ve bu nedenle kitap okumaya ve ders çalışmaya ayıracak yeterli zamanı bulamayabilir.

Tablo 6

Yaşanılan Eve Ait Bilgiler

		Grup					
		Üst		Alt		Toplam	
		n	%	n	%	n	%
Yaşadığınız ev	Kendi evimiz	19	76.0	9	36.0	28	56.0
	Kira	5	20.0	15	60.0	20	40.0
	Lojman	0	0.0	1	4.0	1	2.0
	Bir yakının evi	1	4.0	0	0.0	1	2.0
Evdeki toplam kişi sayısı	3,0	3	12.0	1	4.0	4	8.0
	4,0	18	72.0	9	36.0	27	54.0
	5,0	3	12.0	8	32.0	11	22.0
	6,0	1	4.0	3	12.0	4	8.0
	7,0	0	0.0	3	12.0	3	6.0
	11,0	0	0.0	1	4.0	1	2.0
Yaşadığınız ev kaç odalı?	Tek odalı	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	İki odalı	0	0.0	4	16.0	4	8.0
	Üç odalı	15	60.0	16	64.0	31	62.0
	Dört odalı	6	24.0	5	20.0	11	22.0
	Diğer	4	16.0	0	0.0	4	8.0
Çocuğun kendine ait odası var mı?	Evet	25	100.0	13	52.0	38	76.0
	Hayır	0	0.0	12	48.0	12	24.0

Tablo 6’da yaşanan eve ait bilgilerin yüzdeleri yer almaktadır. Yüksek sosyo-ekonomik gruptaki katılımcılardan;

Yaşadığı ev kendilerine ait olanların oranı %76; evinde toplam dört kişi olanların oranı %72; yaşadığı ev üç odalı olanların oranı %60; çocuğunun kendisine ait odası olanların oranı %100’dür.

Alt sosyo-ekonomik gruptaki katılımcılardan;

Yaşadığı ev kira olanların oranı %60; evinde toplam dört kişi olanların oranı %36; yaşadığı ev üç odalı olanların oranı %64; çocuğunun kendisine ait odası olanların oranı %52’dir.

Tablo 7

Sahip Olunan Teknolojik Aletler

		Grup					
		Üst		Alt		Toplam	
		<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Yandakilerden hangilerine sahipsiniz?	Bilgisayar	16	64.0	6	24.0	22	44.0
	Tablet bilgisayar	18	72.0	9	36.0	27	54.0
	Telefon	9	36.0	11	44.0	20	40.0
	Oyun konsolu	1	4.0	0	0.0	1	2.0

Tablo 7’de katılımcıların sahip olduğu teknolojik aletlere ait bilgilerin yüzdeleri yer almaktadır. Yüksek sosyo-ekonomik gruptaki katılımcılardan;

Tablet bilgisayarı olanların oranı %72; bilgisayarı olanların oranı %64; telefonu olanların oranı %36; oyun konsolu olan bir kişinin oranı %4’tür.

Alt sosyo-ekonomik gruptaki katılımcılardan;

Telefonu olanların oranı %44; tablet bilgisayarı olanların oranı %36; bilgisayarı olanların oranı %24’tür.

Tablo 8

Gazete, Dergi, Kitap Alınma Durumu ve Evdeki Kitap Sayısı

		Grup					
		Üst		Alt		Toplam	
		<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Aileniz düzenli olarak gazete, dergi, kitap satın alıyor mu?	Evet	18	75.0	6	24.0	24	49.0
	Hayır	6	25.0	19	76.0	25	51.0
Sizce evinizde kaç kitap var?	Hiç	0	0.0	4	16.0	4	8.0
	1-10	0	0.0	4	16.0	4	8.0
	11-50	2	8.0	8	32.0	10	20.0
	50-100	4	16.0	7	28.0	11	22.0
	100-250	6	24.0	1	4.0	7	14.0
	250-500	8	32.0	1	4.0	9	18.0
	500'den fazla	5	20.0	0	0.0	5	10.0

Üst sosyo-ekonomik gruptaki katılımcılardan; ailesi düzenli olarak gazete, dergi, kitap satın alanların oranı %75; evinde 250-500 arası kitap olanların oranı %32'dir.

Alt sosyo-ekonomik gruptaki katılımcılardan; ailesi düzenli olarak gazete, dergi, kitap satın alanların oranı %24; evinde 11-50 arası kitap olanların oranı %32'dir. Sonuçlara bakıldığında üst sosyo-ekonomik gruptaki ailelerin kitap okuma ve evde kitap bulundurma oranı daha yüksektir.

Denencelere İlişkin Bulgular

Alt ve üst sosyo-ekonomik gruptaki katılımcıların ölçek ifadelerine göre ön ve son-teste vermiş oldukları yanıtların ortalamaları aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Ön ve son-teste vermiş oldukları yanıtlara bakılarak alt ve üst sosyo-ekonomik grupta ortalaması en fazla artış gösteren ifadeler de listelenmiştir.

Araştırmada, öğrencilerin ölçekten elde ettikleri puanların ortalamaları ve standart sapmaları bulunmuş, ortalamalar arasındaki fark t testi ile sınanmıştır. Alt sosyo-ekonomik gruptaki öğrencilerin ön ve son-testlerden aldıkları puanlarla ilgili bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 9

Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Katılımcıların Ölçek İfadelerine Göre Ön ve Son-Teste Vermiş Oldukları Cevapların Ortalamaları

	Üst		Alt	
	Ön test	Son test	Ön test	Son test
	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama
1. Çevremdeki kişi/kişiler kitap okur.	3.04	3.04	2.12	2.24
2. Çevremdeki kişi/kişiler elektronik yayın (e-kitap, e-dergi, e-gazete gibi ağ sayfalarındaki yayınlar) okur.	2.24	2.24	1.40	1.72
3. Çevremdeki kişi/kişiler kitap okumanın yararlı olduğunu söyler.	3.84	3.88	2.96	3.16
4. Çevremdeki kişi/kişiler bana kitap okur.	1.92	1.76	1.60	1.44
5. Çevremdeki kişi/kişiler bana kitap okumamı söyler.	3.64	3.60	3.04	2.92
6. Günlük yaşamımda okuma eylemini ne olursa olsun ertelemekten yerine getiririm.	3.04	3.00	2.80	2.56
7. Kitap okuyamadığım için okuyan arkadaşlarıma özenirim.	1.28	1.36	2.00	1.80
8. Kitap okumanın bütün derslerdeki başarıyı arttırdığını düşünürüm.	3.68	3.56	3.12	3.20
9. Okulda ödül almak için kitap okurum.	1.36	1.40	1.96	1.92
10. Öğretmenin verdiği görevi bitirmek için kitap okurum.	2.00	1.92	1.76	2.40
11. Çevremdekilerin bana ‘iyi okur’ demesi için kitap okurum.	1.24	1.48	1.24	1.96
12. Sınıfta en iyi okuyanlar arasında olmak için kitap okurum.	2.00	2.00	2.24	2.52
13. Kitap okumanın bireyi geliştirdiğini düşünürüm.	3.56	3.52	3.56	3.40
14. Kitap okumanın yaşantıma anlam kattığını düşünürüm.	3.04	3.40	2.40	2.48
15. Sesli okumada, takılma ve yanlış telaffuz olmadan akıcı bir biçimde okurum.	3.16	3.08	2.60	2.48
16. Sessiz okumada, okumaya rahatlıkla odaklanırım.	3.36	3.48	3.32	3.52
17. Okuduğumu anlamada başarılı olduğumu düşünürüm.	3.08	3.12	2.68	2.72
18. Okurken sözcük dağarcığımı zenginleştirecek ifadelerle dikkat ederim.	3.12	2.84	3.20	3.04
19. Okurken beğendiğim cümlelerin altını çizerim.	1.36	1.92	1.44	1.68
20. Okuma sürecinde anlamadığım yerlere soru işareti vb. simgeler koyarım.	1.64	2.20	1.64	1.40
21. Okuma sürecinde anlamını bilmediğim sözcüklerin anlamını öğrenirim.	3.24	2.92	2.96	2.24
22. İlgimi çeken kitap türlerinin farkındayım.	3.60	3.20	2.92	2.88
23. İlgimi çeken her türlü yayını okurum.	3.00	2.68	2.00	2.20

(Devam Ediyor)

Tablo 9 (Devam)

Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Katılımcıların Ölçek İfadelerine Göre Ön ve Son-Teste Vermiş Oldukları Cevapların Ortalamaları

	Üst		Alt	
	Ön test	Son test	Ön test	Son test
	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama
24. Çevreden adını duyduğum ya da önerilen kitapları merak ettiğim için okurum.	2.60	2.68	2.16	2.44
25. Okul dışında okuyacağım kitabı kendim seçerim.	3.32	2.80	3.52	2.80
26. İlgimi çeken kitapları okumadan önce hakkında bilgi toplarım.	2.32	2.28	1.32	2.28
27. Kitaplarla ilgili yayımlanmış veya ağ (internet)sayfalarında çıkmış eleştiri yazılarını okurum.	1.60	1.80	1.24	1.60
28. Okuduğum her kitap için belli bir amacım vardır.	2.84	2.84	2.80	2.40
29. Okuduklarımla ilgili notlar alırım.	1.60	1.88	1.44	1.48
30. Okuma sürecinde anlayamadıklarımı anlamak için çabalarım.	2.84	2.80	2.92	2.28
31. Okuduğum kitapların benzer ve farklı özelliklerini kendi aralarında karşılaştırırım.	1.88	2.24	1.48	1.76
32. Okuduklarımla ilgili sorular oluştururum.	1.72	2.12	1.76	1.96
33. Okuduklarımla olumlu ve olumsuz yanlarını belirlerim.	1.80	2.32	1.96	1.92
34. Düzeyime uygun yeni çıkan kitapları takip ederim.	2.16	2.32	1.80	2.00
35. Elektronik (e-kitap, e-dergi, e-gazete vb.) yayın ya da kitaplarda ilgimi çeken konuları düzenli olarak okurum.	1.36	1.84	1.72	1.80
36. Yaşam alanımda kendi kitaplığımı oluşturmak için düzenli olarak kitap alırım.	2.84	2.80	2.08	2.36
37. Okuduklarımı çevremle paylaşmaktan zevk alırım.	2.80	3.00	1.88	2.28
38. Okuduklarımdan edindiğim bilgi ve becerileri yaşamımda kullanırım.	2.48	2.88	1.80	2.12
39. Okumak, yaşamımda vazgeçemediğim bir etkinliktir.	3.28	3.24	3.08	3.12

Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin yanıtlarına göre ortalaması en fazla artış gösteren ifadeler;

- Okuma sürecinde anlamadığım yerlere soru işareti vb. simgeler koyarım.
- Okurken beğendiğim cümlelerin altını çizerim.
- Okuduklarımla olumlu ve olumsuz yanlarını belirlerim.
- Elektronik (e-kitap, e-dergi, e-gazete vb.) yayın ya da kitaplarda ilgimi çeken konuları düzenli olarak okurum.

- Okuduklarımla ilgili sorular oluşturdum.

Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin yanıtlarına göre ortalaması en fazla artış gösteren ifadeler;

- İlgimi çeken kitapları okumadan önce hakkında bilgi toplarım.
- Çevremdekilerin bana ‘iyi okur’ demesi için kitap okurum.
- Öğretmenin verdiği görevi bitirmek için kitap okurum.
- Okuduklarımı çevremle paylaşmaktan zevk alırım.
- Kitaplarla ilgili yayımlanmış veya ağ (internet) sayfalarında çıkmış eleştiri yazılarını okurum.

Tablo 10

Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Gruptaki Katılımcıların Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği ve Alt Düzey Ön Test-Son Test Puanları Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	Üst		Alt	
	Çarpıklık	Basıklık	Çarpıklık	Basıklık
Okuma Farkındalığı Düzeyi Ön Test	.306	1.638	-.308	-.452
Okuma Farkındalığı Düzeyi Son Test	-.436	-0.016	-.331	-.014
Dışsal Okuma Gereksinimi Düzeyi Ön Test	.109	0.801	-.143	-1.170
Dışsal Okuma Gereksinimi Düzeyi Son Test	.605	1.660	.339	-.812
Dışsal Okumaya GÜDÜLENME Düzeyi Ön Test	.997	0.330	.880	.159
Dışsal Okumaya GÜDÜLENME Düzeyi Son Test	1.357	1.956	.769	-.599
İçsel Okuma Gereksinimi Düzeyi Ön Test	-.942	0.444	-.299	-.749
İçsel Okuma Gereksinimi Düzeyi Son Test	-.808	-0.207	-.730	1.559
İçsel Okumaya GÜDÜLENME Düzeyi Ön Test	1.013	0.773	.349	.201
İçsel Okumaya GÜDÜLENME Düzeyi Son Test	.060	-0.119	-.043	-.493
Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği Ön Test	.361	0.699	-.518	-.783
Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği Son Test	.033	-0.784	.089	-.594

Alt ve üst sosyo-ekonomik yapıdaki katılımcıların okumaya yönelik tutum ölçeği ve alt düzey ön test-son test puanları çarpıklık ve basıklık değerleri +3 ile -3 arasında çıktığı için normallik sağlanmış ve yapılan analizde parametrik olan test teknikleri yer almıştır.

Tablo 11

Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Gruptaki Katılımcıların Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği ve Alt Düzey Ön Test-Son Test Puanlarının Farklılaşma Durumunun İncelenmesi

	Üst				Alt			
	Ortalama	ss	t	p	Ortalama	ss	t	p
Okuma Farkındalığı Düzeyi Ön Test	3.67	0.48	.353	.727	2.78	0.64	-.590	.561
Okuma Farkındalığı Düzeyi Son Test	3.63	0.44			2.87	0.71		
Dışsal Okuma Gereksinimi Düzeyi Ön Test	2.67	0.57	.228	.822	2.64	0.76	.615	.545
Dışsal Okuma Gereksinimi Düzeyi Son Test	2.64	0.48			2.52	0.49		
Dışsal Okumaya Güdülenme Düzeyi Ön Test	1.65	0.58	-.369	.715	1.80	0.71	-4.131	.000*
Dışsal Okumaya Güdülenme Düzeyi Son Test	1.70	0.77			2.20	0.74		
İçsel Okuma Gereksinimi Düzeyi Ön Test	3.30	0.69	-1.138	.266	2.98	0.77	.176	.862
İçsel Okuma Gereksinimi Düzeyi Son Test	3.46	0.59			2.94	0.68		
İçsel Okumaya Güdülenme Düzeyi Ön Test	2.52	0.45	-1.125	.272	2.23	0.37	-.604	.551
İçsel Okumaya Güdülenme Düzeyi Son Test	2.61	0.48			2.27	0.44		
Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği Ön Test	2.76	0.28	-.737	.468	2.49	0.43	-.763	.453
Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği Son Test	2.81	0.34			2.56	0.34		

*p<0.05

Tablo 11'deki alt ve üst sosyo-ekonomik yapıdaki katılımcıların Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği ve alt düzey ön test-son test puanlarının farklılaşma durumunun incelenmesi için yapılan bağımlı gruplar t testi sonuçları ve Tablo 13'deki bağımsız gruplar t testi sonuçları ile birlikte, denencelere ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir:

Tablo 12

Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Gruptaki Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği Ön Test-Son Test Puan Ortalamaları

	Üst				Alt			
	Ortalama	ss	t	p	Ortalama	ss	t	p
Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği Ön Test	2.76	0.28	-.737	.468	2.49	0.43	-.763	.453
Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği Son Test	2.81	0.34			2.56	0.34		

*p<0.05

Alt Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Öğrencilerin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği Ön ve Son-Test Puanları

Bağımlı gruplar t testi sonuçlarına bakıldığında, araştırma sürecindeki uygulamalardan sonra öğrencilerin çoğunluğunun tüm ölçekten aldıkları puanlarda bir artış ortaya çıkmıştır. Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin tüm ölçekten elde ettikleri puanlara bakıldığında, kitap okuma uygulaması öncesi ölçek puanları ortalaması 2.49 iken daha sonra 2.56 olmuştur. Bu bulgu, uygulanan yöntemin, öğrencilerin okumaya yönelik olumlu bir tutum kazanmalarında etkili olduğunu göstermektedir.

Üst Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Öğrencilerin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği Ön ve Son-Test Puanları

Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin tüm ölçekten elde ettikleri puanlara bakıldığında, ön-test puan ortalamaları 2.76 iken son-test puan ortalamaları 2.81'e yükselmiştir. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalamalarının yüksek çıkmış olması beklenebilecek bir durumdur.

Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı olmasa da her iki grubun da tüm ölçekten elde ettikleri son-test puanları yükselmiştir. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir: Uygulama sürecinde okutulan çocuk edebiyatı yapıtları alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin okuma konusunda olumlu bir tutum geliştirmelerine katkı sağlamıştır. Herhangi bir uygulama yapılmayan, sosyo-ekonomik açıdan avantajlı öğrencilerin ise ailede ve okulda edindikleri kazanımlar ve ailenin sunduğu eğitim-öğretim konusundaki olanaklar sayesinde zaten okumaya karşı olumlu bir tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 13

Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Ön Test-Son Test Puanlarının Üst ve Alt Sosyo-Ekonomik Gruplar Açısından İncelenmesi

Grup		<i>n</i>	<i>Ortalama</i>	<i>ss</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Okuma Farkındalığı Düzeyi Ön Test	Üst	25	3.67	0.48	5.559	.000*
	Alt	25	2.78	0.64		
Okuma Farkındalığı Düzeyi Son Test	Üst	25	3.63	0.44	4.562	.000*
	Alt	25	2.87	0.71		
Dışsal Okuma Gereksinimi Düzeyi Ön Test	Üst	25	2.67	0.57	0.140	.889
	Alt	25	2.64	0.76		
Dışsal Okuma Gereksinimi Düzeyi Son Test	Üst	25	2.64	0.48	0.873	.387
	Alt	25	2.52	0.49		
Dışsal Okumaya Güdülenme Düzeyi Ön Test	Üst	25	1.65	0.58	-0.819	.417
	Alt	25	1.80	0.71		
Dışsal Okumaya Güdülenme Düzeyi Son Test	Üst	25	1.70	0.77	-2.335	.024*
	Alt	25	2.20	0.74		
İçsel Okuma Gereksinimi Düzeyi Ön Test	Üst	25	3.30	0.69	1.545	.129
	Alt	25	2.98	0.77		
İçsel Okuma Gereksinimi Düzeyi Son Test	Üst	25	3.46	0.59	2.876	.006*
	Alt	25	2.94	0.68		
İçsel Okumaya Güdülenme Düzeyi Ön Test	Üst	25	2.52	0.45	2.498	.016*
	Alt	25	2.23	0.37		
İçsel Okumaya Güdülenme Düzeyi Son Test	Üst	25	2.61	0.48	2.620	.012*
	Alt	25	2.27	0.44		
Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği Ön Test	Üst	25	2.76	0.28	2.668	.010*
	Alt	25	2.49	0.43		
Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği Son Test	Üst	25	2.81	0.34	2.597	.012*
	Alt	25	2.56	0.34		

* $p < 0.05$

Tablo 13’de üst ve alt sosyo-ekonomik yapıdaki iki grubun karşılaştırılması için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları verilmiştir. Sonuçlar şu şekildedir;

Üst ve alt sosyo-ekonomik yapıdaki gruplar arasında okuma farkındalığı düzeyi ön-test puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0.05$). Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalaması 3.67 iken alt sosyo-ekonomik

yapıdaki öğrencilerin ortalaması 2.78'dir. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin okuma farkındalığı düzeyi ön-test puan ortalaması daha büyüktür.

Üst ve alt sosyo-ekonomik yapıdaki gruplar arasında okuma farkındalığı düzeyi son-test puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalaması 3.63 iken alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalaması 2.87'dir. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin okuma farkındalığı düzeyi son-test puan ortalaması daha büyüktür.

Üst ve alt sosyo-ekonomik yapıdaki gruplar arasında içsel okuma gereksinimi düzeyi (okuma ilgisi) son-test puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalaması 3.46 iken alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalaması 2.94'tür. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin içsel okuma gereksinimi düzeyi (okuma ilgisi) son-test puan ortalaması daha büyüktür.

Üst ve alt sosyo-ekonomik yapıdaki gruplar arasında dışsal okumaya güdülenme düzeyi (okuma alışkanlığı) son-test puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalaması 1.70 iken alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalaması 2.20'dir. Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin dışsal okumaya güdülenme düzeyi (okuma alışkanlığı) son-test puan ortalaması daha büyüktür.

Üst ve alt sosyo-ekonomik yapıdaki gruplar arasında içsel okumaya güdülenme düzeyi (okuma alışkanlığı) ön-test puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalaması 2.52 iken alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalaması 2.23'tür. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin içsel okumaya güdülenme düzeyi (okuma alışkanlığı) ön-test puan ortalaması daha büyüktür.

Üst ve alt sosyo-ekonomik yapıdaki gruplar arasında içsel okumaya güdülenme düzeyi (okuma alışkanlığı) son-test puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalaması 2.61 iken alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalaması 2.27'dir. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin içsel okumaya güdülenme düzeyi (okuma alışkanlığı) son-test puan ortalaması daha büyüktür.

Üst ve alt sosyo-ekonomik yapıdaki grupların tüm ölçekten elde ettikleri puanlara bakıldığında, ön-test puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalaması

2.76 iken alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalaması 2.49'dur. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin okumaya yönelik tutum ölçeği ön-test puan ortalaması daha büyüktür.

Üst ve alt sosyo-ekonomik yapıdaki grupların tüm ölçekten elde ettikleri puanlara bakıldığında, son-test puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalaması 2.81 iken alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin puan ortalaması 2.56'dır. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin okumaya yönelik tutum ölçeği son-test puan ortalaması daha büyüktür.

İki grubun karşılaştırılmasındaki bulgulara bakıldığında, üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin okumaya yönelik tutum ölçeğinden elde ettikleri ön ve son-test puan ortalamalarının yüksek olması zaten beklenen bir durumdur. Burada önemli olan alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin okumaya yönelik tutum ölçeğinden elde ettikleri son-test puan ortalamalarının yükselmiş olmasıdır.

1. Araştırmanın Birinci Denencesine İlişkin Bulgular

“Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön-test (çocuk edebiyatı yapıtlarını okumadan önceki) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma farkındalığı) ile son-test (çocuk edebiyatı yapıtlarını okuduktan sonraki) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma farkındalığı) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır” denencesi sınanmıştır. Buna göre;

Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin, okuma farkındalığı düzeyi ön-test puan ortalaması 2.78 iken son-test puan ortalaması 2.87'ye yükselmiştir. Uygulama sonrası son-test puan ortalamasında az da olsa bir artış meydana gelmiştir ancak; aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). Araştırmanın birinci denencesi, bulgular tarafından **doğrulanmamıştır**.

2. Araştırmanın İkinci Denencesine İlişkin Bulgular

“Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön-test (çocuk edebiyatı yapıtlarını okumadan önceki) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma ilgisi) ile son-test (çocuk edebiyatı yapıtlarını okuduktan sonraki) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma ilgisi) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır” denencesi sınanmıştır. Buna göre;

Bu denencenin, okuma ilgisi ile ilişkili olan iki alt boyutu vardır. Bunlardan ilki, dışsal okuma gereksinimi düzeyidir. Bu düzeyde, ön-test puan ortalaması 2.64 iken son-test puan ortalaması 2.52'ye düşmüştür. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).

İkincisi ise içsel okuma gereksinimi düzeyidir. Ölçeğin okuma ilgisi ile ilişkili olan içsel okuma gereksinimi düzeyi ön-test puan ortalaması 2.98 iken son-test puan ortalaması 2.94'e düşmüştür. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).

Bulgulara baktığımızda, dışsal okuma gereksinimi düzeyi ve içsel okuma gereksinimi düzeylerinde ön ve son-test puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Araştırmanın ikinci denencesi bulgular tarafından **doğrulanmamıştır.**

3. Araştırmanın Üçüncü Denencesine İlişkin Bulgular

“Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön-test (çocuk edebiyatı yapıtlarını okumadan önceki) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma alışkanlığı) ile son-test (çocuk edebiyatı yapıtlarını okuduktan sonraki) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma alışkanlığı) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır” denencesi sınanmıştır. Buna göre;

Bu denencede, okuma alışkanlığı ile ilgili iki alt boyut bulunmaktadır. Dışsal okumaya güdülenme düzeyi okuma alışkanlığı ile ilgili bir düzeydir. Dışsal okumaya güdülenme düzeyi ön-test puan ortalaması 1.80 iken son-test puan ortalaması 2.20'ye yükselmiştir. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$).

Alt boyutlardan ikincisi ise içsel okumaya güdülenme düzeyidir. Okuma alışkanlığı ile ilgili olan içsel okumaya güdülenme düzeyi ön-test puan ortalaması 2.23 iken son-test puan ortalaması 2.27'ye yükselmiştir. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). Araştırmanın üçüncü denencesi bulgular tarafından **doğrulanmamıştır.**

4. Araştırmanın Dördüncü Denencesine İlişkin Bulgular

“Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön-test (öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma farkındalığı) ile son-test

(öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma farkındalığı) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır” denencesi sınanmıştır. Buna göre;

Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin okuma farkındalığı düzeyi ön-test puan ortalaması 3.67 iken son-test puan ortalaması 3.63’e düşmüştür. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). Araştırmanın dördüncü denencesi bulgular tarafından **doğrulanmamıştır**.

5. Araştırmanın Beşinci Denencesine İlişkin Bulgular

“Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön-test (öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma ilgisi) ile son-test (öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma ilgisi) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır” denencesi sınanmıştır. Buna göre;

Bu denencenin, okuma ilgisi ile ilişkili olan iki alt boyutu vardır. Bunlardan ilki, dışsal okuma gereksinimi düzeyidir. Dışsal okuma gereksinimi düzeyi ön-test puan ortalaması 2.67 iken son-test puan ortalaması 2.64’e düşmüştür. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).

İkincisi ise içsel okuma gereksinimi düzeyidir. Ölçeğin okuma ilgisi ile ilişkili olan, içsel okuma gereksinimi düzeyi ön-test puan ortalaması 3.30 iken son-test puan ortalaması 3.46’ya yükselmiştir. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). Araştırmanın beşinci denencesi bulgular tarafından **doğrulanmamıştır**.

6. Araştırmanın Altıncı Denencesine İlişkin Bulgular

“Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön-test (öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma alışkanlığı) ile son-test (öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma alışkanlığı) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır” denencesi sınanmıştır. Buna göre;

Bu denencede, okuma alışkanlığı ile ilgili iki alt boyut bulunmaktadır. Dışsal okumaya güdülenme düzeyi okuma alışkanlığı ile ilgili bir düzeydir. Ölçeğin okuma alışkanlığı ile ilgili olan dışsal okumaya güdülenme düzeyi ön-test puan ortalaması 1.65 iken son-test puan ortalaması 1.70’e yükselmiştir. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).

Alt boyutlardan ikincisi ise içsel okumaya güdülenme düzeyidir. Okuma alışkanlığı ile ilgili olan içsel okumaya güdülenme düzeyi ön- test puan ortalaması 2.52 iken son-test puan ortalaması 2.61'e yükselmiştir. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). Araştırmanın altıncı denencesi bulgular tarafından **doğrulanmamıştır.**

BÖLÜM 5

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Çocukların fiziksel ihtiyaçları kadar, ruhsal ihtiyaçları da önemlidir. Onların düş ve düşünce gelişimlerini destekleyen edebiyat yapıtları, aynı zamanda çocuklara anadillerinin üretkenliğini ve kullanım gücünü de gösterir.

İlkokul çağındaki çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alındığında, dil gelişimlerinin hızlı olduğu görülmektedir. Duygu ve düşüncelerin ifade edilmesini kolaylaştıran, dil bilinci ve dil sevgisi oluşmasına hizmet eden en etkili yol yazınsal nitelikli çocuk edebiyatı yapıtlarının okunmasıdır. Çocukları edebiyat yapıtları ile buluşturma süreci önce evde daha sonra okulda başlamaktadır. Ancak sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocuklarına sunduğu olanaklar sınırlıdır.

Çalışmaya katılan üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutum düzeylerinin, alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Öğrencilerin evlerinde yeterli sayıda kitap olması ve kendilerine ait bir kitaplık oluşturulması; öğrencilerin büyük bir kısmının aile bireylerinin öğrenim durumlarının yüksek olması ve düzenli kitap okuyor olmaları; öğretmenlerin kitap okuma konusunda yönlendirici olması ve düzeylerine uygun kitap seçiminde başarılı olması etkili olabilir. Demir ve Erdoğan (2016) çalışmalarında, evlerinde kitaplık olan öğrencilerin kitap okumaya ilişkin tutumlarının evlerinde kitaplık olmayan öğrencilerin kitap okumaya ilişkin tutumlarından daha yüksek düzeyde olduğunu belirtmişlerdir.

Sever'e (2015: 10) göre okuma kültürü, "Birbiriyle ilişkili ve birbirini bütünleyen birçok beceriyi içeren bir süreçtir. Bu sürecin ilk basamağı görsel okur-yazarlık, ikincisi okuma-yazma becerisi edinme, üçüncüsü de okuma alışkanlığı becerisi kazanmadır." Alt sosyo-ekonomik yapıdaki 3. sınıf öğrencileri bu sürecin henüz başındadır. Okulöncesi dönemde kitapla tanışma, kitapla arkadaşlık kurma evrelerine tanıklık edememiş olan alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrenciler, temel okuma-yazma becerisi edinme sürecini yaşamaktadır. Üst sosyo-ekonomik yapıdaki 3. sınıf öğrencilerinin ise, okuma alışkanlığı becerisi kazandıkları belirlenmiştir. Bu beceriyi

eleştirel okuma becerisine dönüştürmeleri ve okumaya yönelik olumlu bir tutum kazanmaları için uzun süreli bir okuma evresi gerekmektedir.

Araştırmanın denenceleri bulgular ışığında yorumlanmıştır. Denencelere ilişkin yorumlar aşağıda sunulmuştur:

1. Denence

“Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön test (çocuk edebiyatı yapıtlarını okumadan önceki) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma farkındalığı) ile son test (çocuk edebiyatı yapıtlarını okuduktan sonraki) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma farkındalığı) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır.”

Okumaya yönelik tutum ölçeğinin okuma farkındalığı düzeyi puanları arasında, uygulama öncesi ve sonrası anlamlı bir fark görülmemektedir. Ön-test sonuçlarına bakıldığında, okuma farkındalığı düzeyinin yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Uygulama sonrasında ise az da olsa bir artış gözlenmiştir. Seçilen çocuk edebiyatı yapıtlarını okuma uygulamasından sonra da okuma farkındalığının yüksek çıkması beklenebilecek bir durumdur. Araştırmanın birinci denencesi, bulgular tarafından doğrulanmamıştır. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Okuma farkındalığı düzeyinin sınanabilmesi için daha uzun süreli çalışmalara gereksinim duyulduğu düşünülmektedir. Sürenin yetersizliği ve okulöncesi dönemin verimsizliği sonucu etkilemiş olabilir.

2. Denence

“Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön test (çocuk edebiyatı yapıtlarını okumadan önceki) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma ilgisi) ile son test (çocuk edebiyatı yapıtlarını okuduktan sonraki) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma ilgisi) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır.”

Okumaya yönelik tutum ölçeğinin okuma ilgisi düzeyi puanları arasında, uygulama öncesi ve sonrası anlamlı bir fark görülmemektedir. Ölçeğin, okuma ilgisi ile ilişkili olan dışsal okuma gereksinimi düzeyinde uygulama sonrası az da olsa bir düşüş görülmüştür. Bu durum öğrencilerin kitap okumak için dışarıdan bir gereksinime ihtiyaç duymadıklarını düşündürmektedir. Uygulama sonrası öğrencilerin içsel okuma gereksinimi düzeyleri de düşmüştür. Uygulamanın öğrencilerin içsel okuma gereksinimi

düzeylerini arttırmada etkisiz olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın ikinci denencesi, bulgular tarafından doğrulanmamıştır. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin okumaya karşı ilgisiz olmaları, okulöncesi dönemden başlayarak kitapla tanışma, kitapla arkadaşlık kurma evrelerini yaşamamalarından kaynaklanıyor olabilir.

3. Denence

“Alt sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön test (çocuk edebiyatı yapıtlarını okumadan önceki) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma alışkanlığı) ile son test (çocuk edebiyatı yapıtlarını okuduktan sonraki) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma alışkanlığı) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır.”

Okumaya yönelik tutum ölçeğinin okuma alışkanlığı düzeyi puanları arasında, uygulama öncesi ve sonrası anlamlı bir fark görülmemektedir. Ön-test sonuçlarına bakıldığında, ölçeğin okuma alışkanlığı ile ilişkili olan dışsal okumaya güdülenme düzeyi puan ortalamalarının düşük olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum öğrencilerin okulda ve evde okumaya karşı yönlendirilmediğini düşündürebilir. Sadece bu düzeyde uygulama sonrası istatistiksel olarak anlamlı bir artış görülmektedir. Uygulama aşamasında öğrencilerin belirli aralıklarla, bir arada kitap okumaları etkili olmuş olabilir. Öğrencilerde, dış etkenler sonucunda okumaya karşı bir güdü oluştuğu söylenebilir. Öğrencilerin kendileri için değil, başkaları tarafından takdir edilmek ve başarılı olduklarını göstermek için okuma yapmış oldukları düşünülmektedir.

Ölçeğin okuma alışkanlığı ile ilişkili olan bir diğer düzeyi ise içsel okumaya güdülenme düzeyidir. Öğrencilerin bu düzeydeki ön-test puan ortalaması düşüktür. Araştırmanın üçüncü denencesi, bulgular tarafından doğrulanmamıştır. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

İçsel okumaya güdülenme düzeyi son-test puan ortalaması uygulama sonrası az da olsa yükselmiştir. Son-test puan ortalamasının yükselmesi, okumanın alışkanlığa dönüşebileceğinin bir göstergesi olabilir. Seçilen çocuk edebiyatı yapıtları ve benzerleri uzun soluklu bir süreç içerisinde, devamlı olarak öğretim ortamında kullanılırsa öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanacakları düşünülmektedir.

4. Denence

“Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön test (öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma farkındalığı) ile son test (öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma farkındalığı) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır.”

Okumaya yönelik tutum ölçeğinin okuma farkındalığı düzeyi puanları arasında, uygulama öncesi ve sonrası anlamlı bir fark görülmemektedir. Ön-test sonuçlarına bakıldığında, üst sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcıların okuma farkındalığı düzeylerinin yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Herhangi bir uygulama yapılmayan öğrencilerin, son-test puanlarında belirgin düzeyde bir değişiklik yoktur. Araştırmanın dördüncü denencesi bulgular tarafından doğrulanmamıştır. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Sosyo-ekonomik açıdan yüksek koşullara sahip öğrencilerin, okuma farkındalığı düzeylerinin de yüksek olması, sosyo-ekonomik düzey ve okuma farkındalığı arasında güçlü bir ilişki olduğunu gösterebilir.

5. Denence

“Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön test (öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma ilgisi) ile son test (öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma ilgisi) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır.”

Okumaya yönelik tutum ölçeğinin okuma ilgisi düzeyi puanları arasında, uygulama öncesi ve sonrası anlamlı bir fark görülmemektedir. Ön-test puanlarına bakıldığında, ölçeğin okuma ilgisi ile ilişkili olan dışsal okuma gereksinimi ve içsel okuma gereksinimi düzeylerinin zaten yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Sonuçlar, sosyo-ekonomik açıdan yüksek koşullara sahip öğrencilerin dış etkenlere bağlı kalmadan kendileri için okuma yaptıklarını yani ilgi duyarak okuduklarını göstermektedir. Araştırmanın beşinci denencesi bulgular tarafından doğrulanmamıştır. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Okulöncesi dönemden başlayarak aldıkları eğitim, aile yönlendirmesi ve sunulan olanakların, üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin okuma konusunda istekli olmalarını sağladığı düşünülmektedir.

6. Denence

“Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin ön test (öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma alışkanlığı) ile son test (öğretim bilinen seyri ile sürdürülürken) okumaya yönelik tutum düzeyleri (okuma alışkanlığı) arasında olumlu-anlamlı bir fark vardır.”

Okumaya yönelik tutum ölçeğinin okuma alışkanlığı düzeyi ön ve son-test puan ortalamaları arasında, uygulama öncesi ve sonrası anlamlı bir fark görülmemiştir. Araştırmanın altıncı denencesi bulgular tarafından doğrulanmamıştır. Bu sonuç şöyle yorumlanabilir:

Üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin, ölçeğin okuma alışkanlığı ile ilişkili olan dışsal okumaya güdülenme düzeyindeki ön test puan ortalamaları düşüktür. Buna göre, dış etkenlerin okumaya karşı bir güdü oluşturmada etkili olmadığı söylenebilir. Aynı grubun, ölçeğin okuma alışkanlığı ile ilişkili olan içsel okumaya güdülenme düzeyindeki ön ve son-test puan ortalamaları yüksektir. Bu sonuç, üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin okumaya önem ve değer verdiklerini düşündürmektedir. Okumaya verilen değer zamanla okuma alışkanlığına dönüşebilir.

Sosyo-ekonomik açıdan yüksek koşullara sahip öğrencilerin kültürel, sosyal olanaklara erişimi daha kolaydır. İki grubun karşılaştırılmasına bakıldığında, sonuçlar üst sosyo-ekonomik yapıdaki öğrencilerin lehine çıkmıştır.

Öneriler

Bu araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda öneriler aşağıda sunulmaktadır:

1. Araştırma sonuçları Ankara ilinde bulunan Mehmet Akif İlkokulu ve Şili İlkokulu'nda eğitime devam eden 50 öğrenci ile sınırlı tutulmuştur. Benzer konularda yapılması planlanan çalışmaların daha kapsamlı ve farklı örneklem gruplarıyla yapılması faydalı olabilir.
2. Çalışmada, öğrencilerin okumaya yönelik tutum düzeylerine, “Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği” ile ulaşılmıştır. Öğrencilerin okuma düzeylerinin değerlendirildiği farklı ölçme araçlarıyla benzer çalışmalar gerçekleştirilebilir.
3. Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin iş birliği sağlanarak tüm öğretim kademeleri için, nitelikli edebiyat yapıtlarının okuma tutum düzeylerine etkisini belirlemeye yönelik daha uzun süreli benzer ve farklı çalışmalar yapılması önerilir.

KAYNAKLAR

- Akarslan, Mediha (1998). *Ana Hatlarıyla Çocuk Hakları ve Çocuk Hakları Mevzuatı*, İstanbul, s. 6.
- Akçay, A. (2016). Okulöncesi Eğitimi Almanın Öğrencilerin Dil Becerilerinin Gelişimine Etkisi / The effect of taking preschool education on the development of linguistic skills of the students, *TURKISH STUDIES - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 11/3 Winter 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9333>, p. 15-28.
- Allport, G. W. (1967). *“Attitudes” Readings in Attitude Theory and Measurement*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Arslan, D. & Dirik, M. Z. (2008). İlköğretim İkinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Güçlüklerini Gidermede Okumayı Geliştirici Duyuşsal Yaklaşımın Etkisi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXI (1), 1-18.
- Askov, E. N. & Fischbach, T. J. (1973). An investigation of primary pupils' attitudes toward reading. *The Journal of Experimental Education*, 41(3), 1-7.
- Aslan, C. (2013), Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yapıtları Yoluyla Düşünme, *Kum Edebiyat Dergisi*, (72-73), 11-18.
- Aslan, C. (2019), *Çocuk Edebiyatı ve Duyarlık Eğitimi*, Pegem Akademi: Ankara.
- Aydoğan R. (2008), *Okumaya Karşı Olumlu ve Olumsuz Tutuma Sahip 6. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersinde Kullandıkları Okuduğunu Anlama Stratejileri ve Yaratıcılık Düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Baysal, A ve Tekarslan, E. (1996). *İşletmeciler için Davranış Bilimleri*, İstanbul: Avcıol Basım-Yayın.
- Çalışkan, M. (2000). *Ailenin Bazı Sosyo-Ekonomik Faktörlerinin Öğrencinin Okuduğunu Anlama Başarısına Etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.
- Dalboy N. (2014). *Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Okumaya Yönelik Tutuma Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- De Carlo, L. T. (1997). On the meaning and use of kurtosis. *Psychological Methods*, 2(3), 292-307.

- Dean, S. J. and Trent, J. A. (2002). *Improving attitudes toward reading* (Unpublished Master's Thesis). Saint Xavier University and SkyLight Professional Development Field-Based Program.
- Dede K. (2019). *İlkokul Öğrencilerinin Sevdikleri Karakterlerin Yer Aldığı Metinlerin Okuma Motivasyonuna ve Okumaya Yönelik Tutuma Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Demir, Y.E. ve Erdoğan, D.G. (2016). İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*; 32: 85-96.
- Dilidüzgün, S., Türkiye’de Çocuk Edebiyatına Bakışlar ve Çağdaş Çocuk Edebiyatı, *Çocuk ve İlkgençlik Edebiyatı Kurultayı*, 11-12 Kasım 2005, Maltepe Üniversitesi, İstanbul 2006, s. 37-46.
- Erkan, S. (2011). Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Hazır Bulunuşluklarının İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 186-197.
- Göğüş, Beşir. (1968). *Türkçe Öğretimi Kılavuzu*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Gönen, M.; Elif, Öncü; Sonnur, Işitan (2004), İlköğretim 5., 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi, *M.E. Dergisi*, S:164, ss. 7-34.
- Groeneveld, R. A. and Meeden, G. (1984), Measuring Skewness and Kurtosis. *Journal of the Royal Statistical Society: Series D (The Statistician)*, 33: 391-399.
- Hopkins, K. D., and Weeks, D. L. (1990). Tests for normality and measures of Skewness and Kurtosis: Their place in research reporting. *Educational and Psychological Measurement*, 50(4), 717-729.
- İnceoğlu, M. (2004). *Tutum, Algı, İletişim*. Ankara: Elips Kitap.
- Kanmaz A. (2012). *Okuduğunu Anlama Stratejisi Kullanımının, Okuduğunu Anlama Becerisi, Bilişsel Farkındalık, Okumaya Yönelik Tutum ve Kalıcılığa Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aydın.
- Kavcar, C. (1999) *Edebiyat ve Eğitim*, (1. Baskı), Ankara: Engin Yayınevi
- Kavcar, Cahit. Oğuzkan, Ferhan. Sever, Sedat. (1995). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınları.
- Kıbrıs, İ. (2006) *Çocuk Edebiyatı* (3. Baskı) Ankara: Tekağaç Eylül Yayınları.
- Koçak, N. Ergin, B. ve Yalçın, H. (2014). 60-72 Aylık Çocukların Türkçe Dil Kullanımı Düzeyleri ve Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (Özel Sayı II): 100-106, 2014 ISSN: 2147 - 7833, www.kmu.edu.tr

- Kovacıoğlu, Nurcan Şeflek 2006. *İlköğretim İkinci Sınıflarda Aile Çevresi ve Çocuğun Okumaya Karşı Tutumu ile Okuduğunu Anlama Becerisi Arasındaki İlişkiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kökçü, Y. ve Demirel, Ş. (2017). 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Dersi Okuma Kazanımlarının Okuma Modelleri İle İlişkisi Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(2), 1133-1147.
- Küçük, S.(1998), *Şehirleşmenin İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Okuma-Anlama Becerisine Etkileri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Matthew, Kathryn. I. (1996); The impact of cd-rom storybooks on children's reading comprehension and reading attitude, *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia*, Cilt 5, Sayı 3, s. 379-394, <https://www.learn-techlib.org/primary/p/8906/>(Erişim Tarihi: 15.10.2019).
- McKenna, M. C. & Kear, D. J. (1990). Measuring attitude toward reading: A new tool for teachers. *The Reading Teacher*, 43(9), 626-639.
- Merga, M. & Roni, S. M. (2018). Children's perceptions of the importance and value of reading. *Sage Journals*, 62(2), 135-153. doi:10.1177/0004944118779615
- Molfese, V. J., Modglin, A. & Molfese, L. D. (2003). The role of environment in the development of reading skills. *Journal of Learning Disabilities*, 36, 59-67.
- Moors J. J. A. (1986) The Meaning of Kurtosis: Darlington Reexamined, *The American Statistician*, 40: 4, 283-284.
- Oğuzkan, F. (2006), *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özdemir, Emin (1983), *Okuma Sanatı-Nasıl Okumalı, Neler Okumalı*, İstanbul: Varlık Yayınları.
- Özdemir, Emin (2000). *Eleştirel Okuma*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Öztürk, S. D., Aksoy, E. (2016). İlköğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığına İlişkin Veli Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 16(2), 562-591.
- Pecjak, S., Peklaj, C. (2006). Dimensions of reading motivation and reading achievement in 3rd and 7th grade students. *Studia Psychologica*. 48 (1), 11-30.
- Rains, N. N. (1993), *A study of attitudes toward reading of Western Kansas students in grades one through six in a selected school* (Unpublished Doctoral Dissertation), Fort Hayes State Üniversitesi, Kansas, (Eric No: ED367973).
- Ruşen, M. (1999). *Hızlı Okuma*, İstanbul: Alfa Yayıncılık.

- Sallabaş, M. E. (2008), İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Arasındaki İlişki, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 9, Sayı:16, 141–155.
- Sancı, D. (2002). *İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Ekonomik ve Kültürel Durumlarının Okuma Motivasyonuna Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Schwanenflugel, P. J., Kuhn, M. R., Morris, R. D., Morrow, L. M. & Meisinger, E. B. (2009). Insights into fluency instruction: short- and long-term effects of two reading programs literacy research and instruction. *Literacy Research and Instruction*, 48(4), 318-336. <http://doi.org/10.1080/19388070802422415>.
- Sever, Sedat (2003a). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2006). Çocukla Yazınsal İletişim, *Çocuk ve İlkgençlik Edebiyatı Kurultayı*, 11-12 Kasım 2005, Maltepe Üniversitesi, s. 21-35, İstanbul.
- Sever, S. (2015). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: TUDEM.
- Sever, S. (2015). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2017). *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: TUDEM.
- Snow, C. E., Burns, M. S. & Griffin, P. (Eds.) (1998). Preventing reading difficulties in young children. National Academy Press, Washington, DC. Retrieved, August, 6, 2013, from Ebrary database.
- Sonnenschein, S. & Munsterman, K. (2002). The influence of home-based reading intraction on 5-year old reading motivation and early literacy development. *Early Childhood Research Quarterly*, 17, 318-337.
- Suna, Çiğdem (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlıklarını Etkileyen Etmenlerin Analitik Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Şirin, M. R. (1994), *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve Spss ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tunde–Awe, Bola Margaret (2014); Relationship between reading attitudes and reading comprehension performance of secondary school students in Kwara State, Nigeria, *Review of Arts and Humanities*, Cilt 3, Sayı 2, s. 203-215, http://rahnet.com/journals/rah/Vol_3_No_2_June_2014/14.pdf. (Erişim Tarihi: 23.10.2019).

- TDK (2019) *Türkçe Sözlük*. Yayına Hazırlayan: Şükrü Halûk Akalın... (ve başk.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TÜBA (2011) *Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü Sosyal Bilimler*. Ankara: TÜBA Yayını.
- Ünsal Batum, A. (2015), *Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Öğrencilerin Okumaya Güdülenmesine Etkisi*, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Van Kraayenoord, C. E.; Schneider, W. E. (1999), Reading achievement, metacognition, reading self-concept and interest: a study of German students in grades 3 and 4, *European Journal of Psychology of Education*, Cilt:14, No:3, ss. 305-324 <http://www.springerlink.com/content/1130026x407g1561/>
- Yalçın, A. Aytaş, G. (2003). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları
- Yalınkılıç, K. ve Ülper, H. (2011). İlköğretim 6-7-8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlık Düzeyleri. *Samsun Sempozyumu*.
- Yaman, H. ve Dağtaş A. (2013). Ekrandan Okumanın Okumaya Yönelik Tutuma Etkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama/Makaleler - 2013*, 9(4): 314-333.
- Yavuzer, H. (2008). *Eğitim ve Gelişim Özellikleriyle-Okul Çağı Çocuğu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yılmaz, A. (2000). *Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne Baba Tutumu ile Çocukların, Ergenlerin ve Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, Bülent (2004). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphaneyi Kullanma Alışkanlıklarında Ebeveynlerin Duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5, 2, 115-136.

GÖNDERME YAPILAN ÇOCUK EDEBİYATI YAPITLARI

- Ak, S. (2016) *Penguenler Flüt Çalamaz*. Resimleyen: B. Ak. İstanbul: Can Çocuk Yayını.
- Behrengi, S. (2018) *Küçük Kara Balık*. Çeviri: H. Hüsrevşahi. İstanbul: Can Çocuk Yayını.
- Dağlarca, F. H. (2010) *Balina ile Mandalina*. Resimleyen: M. Delioğlu. İstanbul: Yapı Kredi Yayını.
- Öner, Ç. (2018) *Gülibik*. Resimleyen: O. Peker. İstanbul: Can Çocuk Yayını.
- Tamaro, S. (2009) *Kitaplardan Korkan Çocuk*. Resimleyen: M. Delioğlu, Çeviri: E. Cendey. İstanbul: Can Çocuk Yayını.

Ek 1. Etik Kurul Onayı

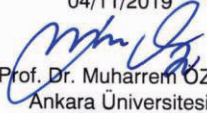
ANKARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ALT ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 04/11/2019
Toplantı Sayısı : 13
Karar Sayısı : 396

396- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Şirin Kübra Yağmur**'un "Edebiyat Yapıtlarının Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Çocukların Okumaya Yönelik Tutumlarına Etkisi" başlıklı tezi ile ilgili 21/10/2019 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Şirin Kübra Yağmur**'un "Edebiyat Yapıtlarının Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Çocukların Okumaya Yönelik Tutumlarına Etkisi" başlıklı tezinin, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIDIR
04/11/2019

Prof. Dr. Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

Ek 2. Milli Eğitim Bakanlığının Araştırma İzni

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Türkçe
(YL) / 17612301

Sayı : 14588481-605.99-E.8527792
Konu : Araştırma İzni

29.04.2019

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2017/25 nolu Genelgesi.
b) 18.04.2019 tarihli ve 1443 sayılı yazınız.

Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Şirin Kübra YAĞMUR'un "Edebiyat Yapıtlarının Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Çocukların Okumaya Yönelik Tutumlarına Etkisi" konulu uygulama talebi Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine bilgi verilmiştir.

Görüşme formunun (7 sayfa) araştırmacı tarafından uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde bir örneğinin (cd ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesine gönderilmesini rica ederim.

Turan AKPINAR
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.

29.04.2019

Adres: Emniyet Mah. Alparslan Türkeş Cad. 4/A
Yenimahalle/ANKARA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: istatistik06@meb.gov.tr

Bilgi için: D. KARAGÜZEL

Tel: 0 (312) 212 36 00
Faks: 0 (312) 221 02 16

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 4a3f-add1-380a-8d8c-49e6 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 3. Gönüllü Katılım Formu

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Şirin Kübra YAĞMUR tarafından, Prof. Dr. Sedat SEVER danışmanlığındaki yüksek lisans tezi kapsamında, “Edebiyat Yapıtlarının Farklı Sosyoekonomik Yapıdaki Çocukların Okumaya Yönelik Tutumlarına Etkisi”nin araştırması amacı ile yürütülmektedir. Bu form, sizi bilgilendirmek için hazırlanmıştır.

Araştırmanın Amacı Nedir?

Araştırmanın amacı, sosyoekonomik düzeyleri farklı olan üçüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarını ölçmektir. Araştırmaya 50 öğrenci katılacaktır. Araştırma herhangi bir risk taşımamaktadır. Kızınızın/Oğlunuzun araştırmaya katılmasını kabul ederseniz, “Öğrenci Tanıma Formu”, “Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği” doldurması ve uzman görüşü ile belirlenen nitelikli 5 kitabı okuması (deney grubu okuyacak sadece) istenecektir. Öğrenciler, bir ders saati içerisinde formu/ölçeği dolduracaklar, kitap okuma süreci ise üç ay içerisinde okuldaki kitap okuma saatlerinde gerçekleştirilecektir.

Kızınızın/oğlunuzun bu araştırmaya katılmasını onaylamak isteğinize bağlıdır. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Öğrencilerden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve kızımın/oğlumun bu çalışmaya katılmasını ve kişisel bilgilerimin bilimsel çalışmanız kapsamında değerlendirilmesini özgür irademle kabul ettiğimi beyan ediyorum.

(Formu doldurup imzalıdıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

İmza/Tarih

İmza/Tarih

Katılımcının/ların adı/soyadı

Araştırmacının/ların adı/soyadı

Ek 4. Öğrenci Tanıma Formu

Sevgili Öğrenciler,

Bu form, yüksek lisans tez çalışması için hazırlanmıştır. Sorular, sizi daha iyi tanımak amacıyla oluşturulmuştur. Formu ailenizle birlikte doldurmanız gerekmektedir. Yanıtlarınız sadece bu araştırma için kullanılacaktır ve kişisel bilgiler sadece araştırmacı tarafından bilinecektir. Formu içtenlikle ve doğru bir şekilde yanıtlamanız çalışmama büyük katkı sağlayacaktır. Şimdiden teşekkür ederim.

Şirin Kübra YAĞMUR

Ankara Üniversitesi/YL

ÖĞRENCİ TANIMA FORMU

- 1- Adınız ve soyadınız:
- 2- Doğduğunuz il ve doğum tarihiniz:
- 3- Cinsiyetiniz:
() Kız () Erkek
- 4- Okulunuzun adı:
- 5- Okul öncesi eğitimi(kreş, anaokulu) aldınız mı? () Evet () Hayır
- 6- Ailenizde kaç çocuk var? () 1 () 2 () 3 () 4 ve üzeri
- 7- Araştırmanın katılımcısı olan çocuk ailede kaçınıcı sırada?
() 1. Çocuk () 2. Çocuk () 3. Çocuk () Diğer
- 8- Anne hayatta mı? () Evet () Hayır
- 9- Baba hayatta mı? () Evet () Hayır
- 10- Anne ve baba ayrı mı? () Birlikte () Ayrı
- 11- Anne ve baba ayrı ise araştırmaya dâhil olan çocuk kiminle yaşıyor?
() Anne () Baba
- 12- Annenin mesleği?
- 13- Babanın mesleği?

14- Annenin eğitim durumu:

- ()Okuma-Yazma bilmiyor ()İlkokul ()Lise ()Ön lisans-Lisans
()Lisansüstü ()Doktora

15- Babanın eğitim durumu:

- ()Okuma-Yazma bilmiyor ()İlkokul ()Lise ()Ön lisans-Lisans
()Lisansüstü ()Doktora

16- Ailenin aylık toplam geliri (TL):

1. 3.400 ve altı ()Alt
2. 3.400 TL - 6.000 TL arası ()Orta
3. 6.000 TL ve üstü ()Yüksek

17- Yaşadığınız il: İlçe:

18- Yaşadığınız ev : ()Kendi Evimiz ()Kiralık ()Lojman ()Bir Yakının Evi

19- Evdeki toplam kişi sayısı:

20- Yaşadığınız ev kaç odalı?

- ()Tek Odalı ()İki Odalı ()Üç Odalı ()Dört Odalı ()Diğer

21- Çocuğun kendine ait odası var mı? ()Var ()Yok

22- Aşağıdakilerden hangilerine sahipsiniz? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- ()Bilgisayar ()Tablet Bilgisayar ()Telefon ()Oyun Konsolu

23- Aileniz düzenli olarak gazete, dergi, kitap satın alıyor mu? ()Evet ()Hayır

24- Sizce evinizde kaç kitap var?

- ()Hiç ()1-10 ()11-50 ()50-100 ()100-250 ()250-500 ()500'den Fazla

Ek 5. Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği

OKUMAYA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Sevgili Öğrenciler,

Bu ölçek, 3. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutum düzeylerini belirlemek için yapılan bilimsel bir araştırmayla ilgilidir. İsminizi yazmanıza gerek yoktur.

Ölçek, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilere, ikinci bölümde ise okumaya yönelik tutum düzeyinize yönelik maddelere yer verilmiştir. Lütfen tüm maddeleri size uygun olan dört seçenekten birine çarpı (X) işareti koyarak doldurunuz. Araştırmaya katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Şirin Kübra YAĞMUR

Ankara Üniversitesi/Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetinizi belirtiniz: a) Kız b) Erkek

2. Yaşınızı belirtiniz:

3. Okulunuzun adını belirtiniz:

II. BÖLÜM

OKUMAYA YÖNELİK TUTUM

MADDELER	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1. Çevremdeki kişi/kişiler kitap okur.				
2. Çevremdeki kişi/kişiler elektronik yayın (e-kitap, e-dergi, e-gazete gibi ağ sayfalarındaki yayınlar) okur.				
3. Çevremdeki kişi/kişiler kitap okumanın yararlı olduğunu söyler.				
4. Çevremdeki kişi/kişiler bana kitap okur.				
5. Çevremdeki kişi/kişiler bana kitap okumamı söyler.				
6. Günlük yaşamımda okuma eylemini ne olursa olsun ertelemekten yerine getiririm.				
7. Kitap okuyamadığımı için okuyan arkadaşlarıma üzünürüm.				
8. Kitap okumanın bütün derslerdeki başarıyı arttırdığını düşünürüm.				
9. Okulda ödül almak için kitap okurum.				
10. Öğretmenin verdiği görevi bitirmek için kitap okurum.				
11. Çevremdekilerin bana 'iyi okur' demesi için kitap okurum.				

(Devam ediyor)

MADDELER	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
12. Sınıfta en iyi okuyanlar arasında olmak için kitap okurum.				
13. Kitap okumanın bireyi geliştirdiğini düşünürüm.				
14. Kitap okumanın yaşantıma anlam kattığını düşünürüm.				
15. Sesli okumada, takılma ve yanlış telaffuz olmadan akıcı bir biçimde okurum.				
16. Sessiz okumada, okumaya rahatlıkla odaklanırım.				
17. Okuduğumu anlamada başarılı olduğumu düşünürüm.				
18. Okurken sözcük dağarcığımı zenginleştirecek ifadelere dikkat ederim.				
19. Okurken beğendiğim cümlelerin altını çizerim.				
20. Okuma sürecinde anlamadığım yerlere soru işareti vb. simgeler koyarım.				
21. Okuma sürecinde anlamını bilmediğim sözcüklerin anlamını öğrenirim.				
22. İlgimi çeken kitap türlerinin farkındayım.				
23. İlgimi çeken her türlü yayını okurum.				
24. Çevreden adını duyduğum ya da önerilen kitapları merak ettiğim için okurum.				
25. Okul dışında okuyacağım kitabı kendim seçerim.				
26. İlgimi çeken kitapları okumadan önce hakkında bilgi toplarım.				
27. Kitaplarla ilgili yayımlanmış veya ağ (internet) sayfalarında çıkmış eleştiri yazılarını okurum.				
28. Okuduğum her kitap için belli bir amacım vardır.				
29. Okuduklarımla ilgili notlar alırım.				
30. Okuma sürecinde anlayamadıklarımı anlamak için çabalarım.				
31. Okuduğum kitapların benzer ve farklı özelliklerini kendi aralarında karşılaştırırım.				
32. Okuduklarımla ilgili sorular oluştururum.				
33. Okuduklarımla ilgili olumlu ve olumsuz yanlarını belirterim.				
34. Düzeyime uygun yeni çıkan kitapları takip ederim.				
35. Elektronik (e-kitap, e-dergi, e-gazete vb.) yayını ya da kitaplarda ilgimi çeken konuları düzenli olarak okurum.				
36. Yaşam alanımda kendi kitaplığımı oluşturmak için düzenli olarak kitap alırım.				
37. Okuduklarımla çevremle paylaşmaktan zevk alırım.				
38. Okuduklarımdan edindiğim bilgi ve becerileri yaşamımda kullanırım.				
39. Okumak, yaşamımda vazgeçemediğim bir etkinliktir.				

Re: Şirin'in tezi

1 Nisan 2019 12:57

Ahu Ünsal Batum

Ayrıntılar

Araştırmacı Şirin Kübra Yıldız'ın, 2015'te geliştirdiğim Okumaya Güdülenme Ölçeği'nin adını "Okuma Tutum Ölçeği" şeklinde değiştirerek tez çalışmasında kullanabileceğini bilgilerinize arz ederim.

Dr. Ahu Ünsal Batum

Ek 7. Edebiyat Yapıtlarının Seçiminde Yararlanılan Uzman Görüşü Formu

Ek A. Edebiyat Yapıtlarının Seçiminde Yararlanılan Uzman Görüşü Formu

Değerli Öğretim Üyeleri,

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans Programında hazırlamakta olduğum *“Edebiyat Yapıtlarının Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Çocukların Okumaya Yönelik Tutumlarına Etkisi”* adlı tez çalışmam kapsamında öğrencilere okutulması planlanan, ilkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin anlam evrenine uygun yapıtların belirlenmesi için uzman görüşüne gerek duyulmuştur. Katkılarınız için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Şirin Kübra YAĞMUR
TE/YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ

- Aşağıdaki listeden **on kitap** seçmeniz beklenmektedir. Seçtiğiniz yapıta ait kutuya çarpı (x) işareti koymanız yeterlidir.

KİTABIN ADI	KİTABIN YAZARI	YAYINEVİ	(X)
1. 35 KİLO TEMBEL TENEKE	ANNA GOVALDA	GÜNEŞİĞİ KİTAPLIĞI	X
2. BİTKİLER OKULU	FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA	YAPI KREDİ YAYINLARI	
3. YAZILARI SEVEN AYI	FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA	YAPI KREDİ YAYINLARI	
4. BALİNA İLE MANDALİNA	FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA	YAPI KREDİ YAYINLARI	X
5. KÜÇÜK KARA BALIK	SAMED BEHRENGİ	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X
6. MÜZİK SATAN ÇOCUKLAR	YALVAÇ URAL	MARSIK KİTAP	
7. KİTAPLARDAN KORKAN ÇOCUK	SUSANNA TAMARO	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X

8. HAYVANLAR TOPLANTISI	ERİCH KASTNER	CAN ÇOCUK YAYINLARI	
9. MASAL İÇİNDE MASAL	GIANNİ RODARİ	CAN ÇOCUK YAYINLARI	
10. BİLDİKLERİMİZ VE BİLMEDİKLERİMİZ	BRİGİTTE LABBE VE MİCHEL PUECH	GÜNİŞİĞİ KİTAPLIĞI	
11. SAVAŞ VE BARIŞ	BRİGİTTE LABBE VE MİCHEL PUECH	GÜNİŞİĞİ KİTAPLIĞI	
12. DERE TEPE TERS	İTALO CALVİNO	YAPI KREDİ YAYINLARI	
13. SEVDALI BULUT MASALI	NÂZİM HİKMET	YAPI KREDİ YAYINLARI	X
14. GÖKTEN İNEN ÜÇ YILDIZ	NUR İÇÖZÜ	ALTIN KİTAPLAR	
15. GÜNEŞE TIRMANAN ÇOCUK	NUR İÇÖZÜ	ALTIN KİTAPLAR	
16. PENGUENLER FLÜT ÇALAMAZ	SEVİM AK	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X
17. PUF, PUFPUF, CUF, CUFCUF VE CİNO	SEVİM AK	CAN ÇOCUK YAYINLARI	
18. BALONLAR GÖKYÜZÜNÜN OLSUN	MEHMET GÜLER	ÖZYÜREK YAYINEVİ	
19. BENİM BABAM SİHİRBAZ	AYTÜL AKAL	TUDEM	X
20. ÇİZGİLİ PİJAMALI ÇOCUK	JOHN BOYNE	TUDEM	
21. DÜNYANIN BÜTÜN KEDİLERİ	ÇETİN ÖNER	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X
22. GÜLİBİK	ÇETİN ÖNER	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X
23. KÜÇÜK ÇALGICILAR	SULHİ DÖLEK	BİLGİ YAYINEVİ	
24. DİKKAT! MAYMUN ÇIKABİLİR	AHMET ÖNEL	TUDEM	
25. KÜÇÜK PRENS	ANTOİNE DE SAINT-EXUPERY	CAN ÇOCUK YAYINLARI	

26. ALEV SAÇLI ÇOCUK	CHRISTINE NÖSTLINGER	GÜNIŞIĞI KİTAPLIĞI	X
27. USTA İLE AYI	JOHN YEOMAN	HAYYKİTAP	
28. GÜNEŞİ BİLE TAMİR EDEN ADAM	BEHİÇ AK	GÜNIŞIĞI KİTAPLIĞI	
29. YAŞASIN Ç HARFİ KARDEŞLİĞİ	BEHİÇ AK	GÜNIŞIĞI KİTAPLIĞI	
30. NAR VE ELMA KURDU	NAZLI DENİZ GÜLER	İLETİŞİM YAYINCILIK	

Prof. Dr. Canan ASLAN

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

EK B. Edebiyat Yapıtlarının Seçiminde Yararlanılan Uzman Görüşü Formu

Değerli Öğretim Üyeleri,

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans Programında hazırlamakta olduğum *“Edebiyat Yapıtlarının Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Çocukların Okumaya Yönelik Tutumlarına Etkisi”* adlı tez çalışmam kapsamında öğrencilere okutulması planlanan, ilkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin anlam evrenine uygun yapıtların belirlenmesi için uzman görüşüne gerek duyulmuştur. Katkılarınız için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Şirin Kübra YAĞMUR

TE/YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ

- Aşağıdaki listeden **on kitap** seçmeniz beklenmektedir. Seçtiğiniz yapıta ait kutuya çarpı (x) işareti koymanız yeterlidir.

KİTABIN ADI	KİTABIN YAZARI	YAYINEVİ	(X)
1. 35 KİLO TEMBEL TENKE	ANNA GOVALDA	GÜNEŞİĞİ KİTAPLIĞI	X
2. BİTKİLER OKULU	FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA	YAPI KREDİ YAYINLARI	
3. YAZILARI SEVEN AYI	FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA	YAPI KREDİ YAYINLARI	
4. BALINA İLE MANDALINA	FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA	YAPI KREDİ YAYINLARI	X
5. KÜÇÜK KARA BALIK	SAMED BEHRENGİ	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X
6. MÜZİK SATAN ÇOCUKLAR	YALVAÇ URAL	MARSIK KİTAP	
7. KİTAPLARDAN KORKAN ÇOCUK	SUSANNA TAMARO	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X
8. HAYVANLAR TOPLANTISI	ERİCH KASTNER	CAN ÇOCUK YAYINLARI	
9. MASAL İÇİNDE MASAL	GIANNİ RODARİ	CAN ÇOCUK YAYINLARI	
10. BİLDİKLERİMİZ VE BİLMEDİKLERİMİZ	BRİGİTTE LABBE VE MİCHEL PUECH	GÜNEŞİĞİ KİTAPLIĞI	

11. SAVAŞ VE BARIŞ	BRİGİTTE LABBE VE MİCHEL PUECH	GÜNIŞIĞI KİTAPLIĞI	
12. DERE TEPE TERS	İTALO CALVİNO	YAPI KREDİ YAYINLARI	
13. SEVDALI BULUT MASALI	NÂZİM HİKMET	YAPI KREDİ YAYINLARI	X
14. GÖKTEN İNEN ÜÇ YILDIZ	NUR İÇÖZÜ	ALTIN KİTAPLAR	
15. GÜNEŞE TIRMANAN ÇOCUK	NUR İÇÖZÜ	ALTIN KİTAPLAR	
16. PENGUENLER FLÜT ÇALAMAZ	SEVİM AK	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X
17. PUF, PUFPUF, CUF, CUFCUF VE CİNO	SEVİM AK	CAN ÇOCUK YAYINLARI	
18. BALONLAR GÖKYÜZÜNÜN OLSUN	MEHMET GÜLER	ÖZYÜREK YAYINEVİ	
19. BENİM BABAM SİHİRBAZ	AYTÜL AKAL	TUDEM	X
20. ÇİZGİLİ PİJAMALI ÇOCUK	JOHN BOYNE	TUDEM	
21. DÜNYANIN BÜTÜN KEDİLERİ	ÇETİN ÖNER	CAN ÇOCUK YAYINLARI	
22. GÜLİBİK	ÇETİN ÖNER	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X
23. KÜÇÜK ÇALGICILAR	SULHİ DÖLEK	BİLGİ YAYINEVİ	
24. DİKKAT! MAYMUN ÇIKABİLİR	AHMET ÖNEL	TUDEM	
25. KÜÇÜK PRENS	ANTOİNE DE SAINT- EXUPERY	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X
26. ALEV SAÇLI ÇOCUK	CHRİSTİNE NÖSTLİNGER	GÜNIŞIĞI KİTAPLIĞI	X
27. USTA İLE AYI	JOHN YEOMAN	HAYYKİTAP	

28. GÜNEŞİ BİLE TAMİR EDEN ADAM	BEHİÇ AK	GÜNEŞİĞİ KİTAPLIĞI	
29. YAŞASIN Ç HARFİ KARDEŞLİĞİ	BEHİÇ AK	GÜNEŞİĞİ KİTAPLIĞI	
30. NAR VE ELMA KURDU	NAZLI DENİZ GÜLER	İLETİŞİM YAYINCILIK	

Doç. Dr. Tülay SARAR KUZU
Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi

EK C. Edebiyat Yapıtlarının Seçiminde Yararlanılan Uzman Görüşü Formu

Değerli Öğretim Üyeleri,

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans Programında hazırlamakta olduğum *“Edebiyat Yapıtlarının Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Çocukların Okumaya Yönelik Tutumlarına Etkisi”* adlı tez çalışmam kapsamında öğrencilere okutulması planlanan, ilkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin anlam evrenine uygun yapıtların belirlenmesi için uzman görüşüne gerek duyulmuştur. Katkılarınız için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Şirin Kübra YAĞMUR

TE/YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ

- Aşağıdaki listeden **on kitap** seçmeniz beklenmektedir. Seçtiğiniz yapıta ait kutuya çarpı (x) işareti koymanız yeterlidir.

KİTABIN ADI	KİTABIN YAZARI	YAYINEVİ	(X)
1. 35 KİLO TEMBEL TENEKE	ANNA GOVALDA	GÜNEŞİĞİ KİTAPLIĞI	X
2. BİTKİLER OKULU	FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA	YAPI KREDİ YAYINLARI	X
3. YAZILARI SEVEN AYI	FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA	YAPI KREDİ YAYINLARI	
4. BALINA İLE MANDALINA	FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA	YAPI KREDİ YAYINLARI	X
5. KÜÇÜK KARA BALIK	SAMED BEHRENGİ	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X
6. MÜZİK SATAN ÇOCUKLAR	YALVAÇ URAL	MARSIK KİTAP	
7. KİTAPLARDAN KORKAN ÇOCUK	SUSANNA TAMARO	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X
8. HAYVANLAR TOPLANTISI	ERİCH KASTNER	CAN ÇOCUK YAYINLARI	
9. MASAL İÇİNDE MASAL	GIANNİ RODARİ	CAN ÇOCUK YAYINLARI	
10. BİLDİKLERİMİZ VE BİLMEDİKLERİMİZ	BRİGİTTE LABBE VE MİCHEL PUECH	GÜNEŞİĞİ KİTAPLIĞI	

11. SAVAŞ VE BARIŞ	BRİĞİTTE LABBE VE MİCHEL PUECH	GÜNIŞIĞI KİTAPLIĞI	
12. DERE TEPE TERS	İTALO CALVİNO	YAPI KREDİ YAYINLARI	
13. SEVDALI BULUT MASALI	NÂZİM HİKMET	YAPI KREDİ YAYINLARI	
14. GÖKTEN İNEN ÜÇ YILDIZ	NUR İÇÖZÜ	ALTIN KİTAPLAR	
15. GÜNEŞE TIRMANAN ÇOCUK	NUR İÇÖZÜ	ALTIN KİTAPLAR	
16. PENGUENLER FLÜT ÇALAMAZ	SEVİM AK	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X
17. PUF, PUFPUF, CUF, CUFCUF VE CİNO	SEVİM AK	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X
18. BALONLAR GÖKYÜZÜNÜN OLSUN	MEHMET GÜLER	ÖZYÜREK YAYINEVİ	
19. BENİM BABAM SİHİRBAZ	AYTÜL AKAL	TUDEM	X
20. ÇİZGİLİ PİJAMALI ÇOCUK	JOHN BOYNE	TUDEM	
21. DÜNYANIN BÜTÜN KEDİLERİ	ÇETİN ÖNER	CAN ÇOCUK YAYINLARI	
22. GÜLİBİK	ÇETİN ÖNER	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X
23. KÜÇÜK ÇALGICILAR	SULHİ DÖLEK	BİLGİ YAYINEVİ	
24. DİKKAT! MAYMUN ÇIKABİLİR	AHMET ÖNEL	TUDEM	
25. KÜÇÜK PRENS	ANTOİNE DE SAINT- EXUPERY	CAN ÇOCUK YAYINLARI	X
26. ALEV SAÇLI ÇOCUK	CHRİSTİNE NÖSTLİNGER	GÜNIŞIĞI KİTAPLIĞI	
27. USTA İLE AYI	JOHN YEOMAN	HAYYKİTAP	
28. GÜNEŞİ BİLE TAMİR EDEN ADAM	BEHİÇ AK	GÜNIŞIĞI KİTAPLIĞI	

29. YAŞASIN Ç HARFİ KARDEŞLİĞİ	BEHİÇ AK	GÜNiŞİĞİ KİTAPLIĞI	
30. NAR VE ELMA KURDU	NAZLI DENİZ GÜLER	İLETİŞİM YAYINCILIK	

Arş. Gör. Emine AKYÜZ

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ek 8. Uygulama Fotoğrafları

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“Edebiyat Yapıtlarının Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Çocukların Okumaya Yönelik Tutumlarına Etkisi” başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihali Engelleme Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Beş sözcükten daha az olan benzeşmeler” (2) “Kaynaklar” (3) “Doğrudan Alıntılar” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	: 25.06.2020
Gönderim Numarası	: 1349519724
Sayfa Sayısı	: 53
Sözcük Sayısı	: 13526
Karakter Sayısı	: 94216
Benzerlik Oranı	: %10
Savunma Tarihi	: 11.08.2020

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihali Engelleme Programı’na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10’dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı: Şirin Kübra YAĞMUR

Tarih: 25.06.2020

İmza:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Şirin Kübra YAĞMUR

E-Posta Adresi : sirinyldz@hotmail.com

İş Deneyimi

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Sahibi/Editörü	Keyf-i Edebiyat Dergisi	2013-2015
İngilizce Öğretmeni	Kalaba Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi/Milli Eğitim Bakanlığı	2016-2017
Müdür/Öğretmen	Ümitköy Derecem Eğitim Kurumları	2017-2018
Eğitmen	Keçiören Eğitime Destek Merkezi	2014-2018
Proje Birimi	Keçiören Belediyesi - Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü	2018-2019

Öğrenim Durumu

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	Başkent Üniversitesi	2011-2016

Yayınlar

Yıldız, Şirin Kübra (2018), Kadın, *Erciyes Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, Yıl: 41, Sayı: 490, s.3.

Yıldız, Şirin Kübra (2015), Yunus Emre ve Sezai Karakoç'ta Ölüm Düşüncesi, *Türk Dili ve Edebiyatı Konulu III. Ulusal Öğrenci Sempozyumu*, Çankırı.

Yıldız, Şirin Kübra (2016), Sezai Karakoç ve Cemal Süreya'da Kadın İmgesi Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma, *Türk Dili ve Edebiyatı Konulu IV. Ulusal Öğrenci Sempozyumu*, Çankırı.

Yıldız, Şirin Kübra; Güven, Bilal (2013). "Arif Ay ile Söyleşi". *Edep*, Yıl: 4, Sayı: 44.

Yıldız, Şirin Kübra (2015), Kadın - Yağmur - İçimde Bir Sonbahar Hasreti, *Ekin Sanat Aylık Edebiyat ve Düşün Dergisi*, Sayı: 109, s. 32.

Yıldız, Şirin Kübra (2015), Bırak Demlensin Hayatım, *Mavi Yeşil Dergisi*, Sayı: 93, s. 10.